УЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ XIV ПЛЕНУМИ ҚАРОРЛАРИНИ АМАЛГА ОШИРАМИЗ

ПЛАННИ ЮБИЛЕЙГАЧА БАЖАРАМИЗ

ПАХТА ТЕРИМИ ЭНГ МАСЪУЛИЯТЛИ ДАВР. УНИ УЮШҚОҚЛИК БИЛАН ЎТКАЗИБ, ВАЪДАГА ВАФО ҚИЛИШ УЧУН АСТОЙДИЛ КУРАШАМИЗ.

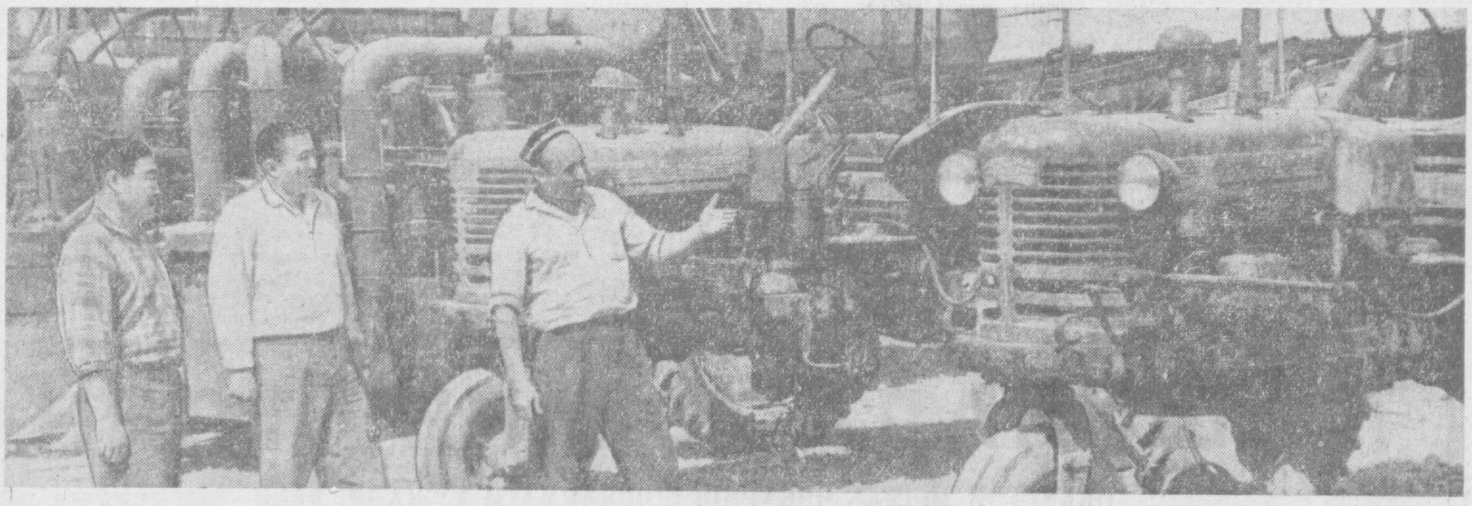

БУТУН ДУНЕ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ САНОАТ ВА ҚИШЛОҚ ОБЛАСТЬ КОМИТЕТЛАРИ, ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ШАҲАР КОМИТЕТИ, МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ САНОАТ ВА ҚИШЛОҚ ОБЛАСТЬ ҲАМДА ШАҲАР СОВЕТЛАРИНИНГ ОРГАНИ

№ 175 (2893). | Шанба, 5 сентябрь, 1964 йил | БАҲОСИ 2 ТИЙИН.

«Ҳарбир механизатор, пахта териш машиналарининг барча ҳайдовчилари ўз меҳнатларини, ўз муваффақиятларини бутун мамлакат кузатиб турганлигини эсда тутиб, пахта учун курашнинг олдинги сафларида бўлишлари лозим. Олдинги сафларда бўлиш, ўзларининг бутун куч, қобилият, маҳоратларини сарф қилиш ва фидокорона меҳнатлари билан улкан пахта учун курашга муносиб ҳиссаларини қўшиш — коммунистларнинг, комсомолларнинг бурчидир.

Бўтун пахта териш техникасидан ғоят унумли фойдаланишни таъминлаш, механик ҳайдовчиларга зарур шароитларни яратиб бериш, ҳарбир агрегатнинг ишини кун сайин контроль қилиб туриш—колхоз ва совхозлардаги бошланғич партия ташкилотлари, комсомол ва касаба союз ташкилотларининг жанговар вазифасидир.

(Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг XIV Пленуми қароридан).

1. Колхозда теримда қатнашадиган барча техника тайёр. Суратда: (чапдан ўнгга) колхознинг бош инженери А. Тян Палладий, колхоз партия ташкилоти секретарининг ўринбосари Х. Умурзоқов ва ремонт устахонасининг мудири Э. Шоазизов ўртоқлар техникани кўздан кечирмоқдалар. 2. Колхозда бу йил тюпкочи звено бошлиқларининг сафи кўпайган. Сиз суратда кўриб турган механизаторлардан (чапдан) Тошхўжа Дилмонов билан Тошпўлат Исроилов ўртоқлар ҳам бу йил ўз звеноларида Тюпко методи асосида барча ишни техника ёрдами билан бажардилар. Суратда: Дилмонов ва Исроилов ўртоқлар терим агрегатини синаб кўрмоқдалар.

Ўрта Чирчиқдаги Охунбобоев номли колхоз раиси М. РЎЗИМАТОВ ҳикоя қилади

Ез бўйи қилган меҳнатимизни якунлайдиган фурсат келди— пахта терими мавсуми бошланди. Бизнинг областимиз шароитида терим мавсумидаги ҳар бир дақиқани ҳал қилувчи дам деб ҳисоблаш зарур. Биринчи йил пахта етиштираётганимиз йўқ. Кўп йиллик тажрибага асосланиб гапиряпмиз. Пахта нишона кўрсатган кундан эътиборан ҳосилни энг қисқа давр ичида териб олишнинг режасини аниқ қилиб тузиш зарур бўлади. Чунки терим кунларининг ўзи саноқли.

Ўтган йили колхозимиз бўйича пахта тайёрлаш планини 35 иш кунида бажарган эдик. Теримнинг дастлабки пайтларида йиллик планга нисбатан 1—1,5 процент, кейинроқ 3—4 процент, ҳатто ундан ҳам ошириб пахта тайёрлаган кунларимиз бўлди. Натижада 5 октябрь куни пахта тайёрлаш йиллик планини бажарганлигимиз ҳақида ғалаба рапорти бердик. Бу муваффақиятни теримни ниҳоятда жадал ўтказганлигимиз туфайли қўлга киритдик.

Бу йилги шароит ўтган йилгига нисбатан анча оғирроқ. Кўкламнинг кечга сурилиши оқибатида чигит ўтган йилгига нисбатан икки ҳафта кеч экилди. Биз бу кечикишни ғўза парваришини нечоғлик барвақт, сифатли ўтказиш билан бартараф этишга интилдик. Меҳнатимиз зое кетмади, даламизда мўлжалга етарли ҳосил тўпладик. Лекин энг масъулиятли палла энди бошланди. Ҳамма гап ҳосилни тез фурсатда йиғиб олишда қолди. Ўтган йилга нисбатан 10—12 иш куни кечикишни қоплаш учун ҳам бу йилги терим мавсумини энг қисқа давр ичида муваффақиятли туғаллашимиз керак.

Коммунистик партия ва ҳукуматимиз деҳқончиликни айниқса пахтачиликни ривожлантиришга жуда катта ғамхўрликлар кўрсатмоқда. Шу билан бирга «оқ олтин» етиштираётган деҳқонларнинг меҳнатини юксак баҳолаяпти. Қўл меҳнатини тобора камайтириб, барча ишни техника елкасига юклашга, айниқса теримда қудратли машиналардан мумкин қадар унумли фойдаланишга ундаяпти. Яқинда бўлиб ўтган республикамиз Компартияси Марказий Комитетининг XIV пленумида ҳам бу масала биринчи масала қилиб қўйилди. Пахта теримини эса сиёсий имтихон деб эълон қилинди.

Ҳар қандай ишда аввалдан пухта ўйлаб тузилган план яхши натижа беради. Бутун бригада бошлиқлари, механик-ҳайдовчилар, мутахассислар билан биргаликда пахта тайёрлаш йиллик планини 20 октябргача муваффақиятли бажариш юзасидан график туздик. Маълумки, теримнинг дастлабки кунлари (машина терими бошлангунига қадар) 10 сентябрдан 20 сентябргача ҳар бир теримчи 30—40 килограмм атрофида пахта теради. Биринчи ўн кунликда теримга 450 одам қатнашади. Уларнинг бир кунда терган пахтаси 18 тонна бўлади. Колхоз бўйича эса ўн кунда 180 тонна пахта тайёрланади. 20 сентябрдан 30 сентябргача эса теримда колхоз аъзоларидан 500 киши қатнашади. Бу давр ичида ҳар бир теримчининг кунлик нормаси ўртача 70 килограммдан белгиланади. Шунда бир кунда 35 тонна пахта тайёрланади. 10 кунда 350 тонна «оқ олтин» териб олинади. Биз 15 сентябрдан бошлаб ёрдамчиларни ҳам теримга жалб этамиз. 30 сентябргача ёрдамчилар кўмаги билан 375 тонна пахта тайёрлаймиз.

Бу йил биз 1800 тонна пахтани машиналар ёрдами билан териб олишни планлаштирганмиз. Бу умумий тайёрлайдиган пахтамизнинг қарийб 60 процентини ташкил этади. Машина терими учун яхлит карталар ажратилган. Лекин бизда бўлтак, бурчак ерлар ҳам бор. Ана шу ерлардаги пахтани қўлда терамиз.

Колхозимиз механизаторлари бу йил айниқса машина теримига алоҳида шайланганлар. Шунга яраша техникамиз ҳам мавжуд. Ўтган йили 11 та пахта териш машинаси ишлаган бўлса, бу йил 24 та «ХВС-1,2» ишлайди. 12 бригаданинг ҳар бирига иккитадан «ХВС-1,2», пахтани қоп-қанорсиз ташийдиган прицеп ва биттадан хирмонларда пахта ортиб берадиган агрегат берганмиз. «Зангори кема»ни бошқарадиган 48 механик-ҳайдовчи тайёрлаганмиз.

Машина теримини муваффақиятли ўтказиш учун даставвал ғўзанинг баргини тўкиш энг муҳим ишлардан ҳисобланади. Бунинг учун минг гектар ерга етарли захарли химикатлар ҳозирлаб қўйдик. Шундай қилиб биз 20—25 сентябрдан кечикмасдан машина теримини бошлаб юборамиз. Биринчи беш кунликда ҳар бир машинанинг кунлик нормасини икки тоннадан белгиладик. Бир кунда 48 тонна, беш кунда 240 тонна пахта териб олинади.

Сентябрь ойи ичи 1145 тонна пахта тайёрлаймиз. Октябрнинг 20 кунига қуйидаги графикни туздик: 24 машина ҳар куни 2 тоннадан 20 кунда 960 тонна пахта теради. Йигирманчи октябргача колхоз аъзоларидан 510 киши теримда қатнашади. Уларнинг ҳар бирига бир кунда 75 килограммдан норма белгиланади. Демак, йигирма кунда 750 тонна «оқ олтин» териб олинади. Ёрдамчилар кучи билан эса бир кунда 30 тоннадан, 20 кунда 600 тонна пахта теришни мўлжалладик. Шундай қилиб, октябрнинг йигирма куни ичида жами 2.310 тонна пахта тайёрлашни планлаштирдик. Сентябрь ойида топширган пахтамиз билан ҳаммаси 3.455 тоннани ташкил этади. Хўжалигимизнинг пахта тайёрлаш йиллик плани эса 3.300 тонна. Биз юқоридаги рақамларни шунчаки тузмадик. Бу рақамлар реал, ҳамма имкониятларимизни ҳисобга олган ҳолда тузилди. Бу тадбирлар бригада бошлиқлари, механик-ҳайдовчилар, мутахассислар ва колхозчилар ўртасида муҳокама қилинди ва уларнинг конкрет таклифлари асосида тузилди.

Иш ана шу график асосида олиб борилганида биринчи ўн кунликда (10 сентябрдан 20 сентябргача) ҳар куни йиллик планга нисбатан 0.6 процентдан пахта тайёрланади. Иккинчи ўн кунликда (20 сентябрдан 30 сентябргача) бир кунда қарийб 3 процентдан пахта тайёрлаймиз. Шунда биз сентябрь ойининг ўзида йиллик планга нисбатан 35 процент пахта тайёрлашимиз керак. Қатъий ҳисобимиз бўйича октябрда ҳар куни 3,5—4 процент пахта тайёрлаб давлатга сотишимиз керак.

Пахта тайёрлаш ва уни давлатга сотиш бўйича бу йил пахтакорларнинг фойдасини кўзловчи кўп янгиликлар бор. Жумладан, ҳар бир хўжаликнинг агрономи бу йилги мавсумдан бошлаб қабул пунктларида пахтанинг сортини белгилашда ўзи қатнашади. Улар яқинда бу мутахассисликни ўрганиб қайтишди. Шу жумладан бизнинг колхоз агрономи Элтой Исҳоқов ҳам ўқиб келди. Демак аввалги йиллардагидек пахта пунктларида сортларни белгилашда ноаниқлик, турли тортишувларга ўрин қолмайди. Бундан ташқари партия ва ҳукуматимиз техникадан тобора унумли фойдаланишга жиддий эътибор бериб, машинада терилган пахтани фақат биринчи сортга қабул қилиш ҳақида кўрсатма берди.

Юқорида айтилган тадбирлар белгилаб чиқилганидан сўнг ҳар бир бригада, ҳар бир тюпкочи звенога ўз вақтида етказилди. Колхоз правлениеси ва партия ташкилоти ана шу графикка қараб иш талаб этади. Масалан, теримда қанча киши қатнашаяпти ва норма бажарилаяптими, йўқми текшириб туради. Энг муҳими шуки, бизда қатъий интизомга риоя қилинади. Ҳар бир иш ўз муддатида сифатли қилиб амалга оширилади.

Кекса деҳқонлар ва мутахассисларимизнинг мўлжали бўйича бу йил ҳосилимизнинг тоши оғир бўлгани билан 10—12 кун кечикканимиз туфайли тўлиқ ҳосил берадиган кўсакни 9,5 эмас, 8 деб ҳисоблашга тўғри келади. Демак, бултургига нисбатан 1,5 кўсак ҳосилдан бой бериб қўямизми деган хавфимиз ҳам йўқ эмас. Лекин биз бу хавфнинг олдини олиш учун ҳозирдан тайёргарликни кучайтирмоқдамиз.

Баъзи теримчилар ёки ёрдамчилар кўп пахта тераман деб чаноқларда қолдириб кетишади. Биз бунга йўл қўймаймиз. Шуни ҳисобга олиб, сифатли теришга алоҳида эътибор берамиз. Шу мақсадда қариялардан штаб туздик. Штаб аъзолари пайкалларни текшириб терим сифатини кузатадилар ва бу ишда бизга ёрдам берадилар.

Колхозимизда пахта теримига киришишгача бўлган фурсатни ҳам зарбдор дам деб ҳисоблаб, тайёргарлик ишларининг режасини туздик:

1. Пахтаси машинада териладиган карталарда ўқ ариқларни текислаш, ўтдан мутлақо тозалаш.

2. Хирмонларни тахт қилиб қўйиш.

3. Тарози, қоп-қанорларни ҳозирлаш.

4. Дала шийпони, болалар боғчаси ва савдо-сотиқни даланинг ўзида ташкил этиш.

Бу ишларнинг ҳаммаси икки-уч кун ичида бажарилади. Далада ишлаётганларга ғамхўрлик кўрсатиш, уларнинг меҳнатига вақтида ҳақ тўлаш ишига алоҳида эътибор берамиз. Ҳар ўн кунликда ишнинг тепасида бажарилган ишнинг сифатига қараб ҳақ тўланади. Айниқса пахта қийғос очилиб, теримчиларни шошириб қўйганда уларни яна ҳам рағбатлантириш ишимизга жуда катта фойда беради. Шу билан бирга уларга барча шароитни яратиб бериш, бирор дақиқа вақтини беҳуда ўтказмаслик учун йўл ёқаларида ҳам кўчма тарозилар ташкил этамиз.

Давлатга «оқ олтин» етказиб бериш, теримни уюшқоқлик билан ўтказиш ҳақида гапирар эканмиз, ана шу бойликни яратаётган кишилар,— азамат механизаторлар ҳақида гапирмай бўладими?! Сиз суратда кўриб турган тўрт оғайни азаматларнинг бири механик-ҳайдовчи, иккинчиси бригада бошлиғи. Улар теримга шай туришибди. Мана, Икром Тожиматов. Ўтган йили машинаси билан 109 тонна пахта терди. Бу йил Икром звено бошлиғи бўлди. 45 гектар ери бор. Шунинг 40 гектари яхлит карта. Бу майдондаги пахтанинг 100 процентини у машина билан териб олади. Икром бу мавсумда 150 тонна пахта теришга аҳд қилди.

Хўжалигимизда Темир Маматов бошлиқ бригада илғор бригадалардан ҳисобланади. Бригада аъзолари ўтган йили ҳар гектар ердан 37,5 центнердан ҳосил кўтаришган. Бу йил ҳам уларнинг даласида мўл ҳосил етиштирилган. Пахтаси машинада териладиган карталарда бегона ўт кўрмайсиз. Нимаки теримга зарур бўлса, барини шай қилиб қўйишибди азаматлар.

10-бригаданинг бошлиғи Зиёхўжа Қорахўжаев Темир Маматов билан мусобақадош. Илғорлар сафидан ўрин олсам, дейди. Бригаданинг 125 гектар ери бор. Зиёхўжа ҳар йили пахтанинг юқори сортга топширилишига катта эътибор беради. Барвақт топширилган пахта албатта биринчи сортга қабул қилинади. Бу бригаданинг пахтакорлари теримнинг дастлабки кунлариданоқ ана шунга қизиқадилар.

Шоҳимардон Кўканов бошлиқ 4-бригада аъзолари ўтган йили ҳар гектар майдондан 34,5 центнердан «оқ олтин» кўтаришди. Бригадада асосий ишлар техника билан бажарилди. Терим ҳам машиналар гардонига юклатилади.

Биз юқорида айтилган барча тайёргарлик ишларимиз, белгилаган тадбирларимизни, шунинг сингари меҳнатда чиниққан, қалбига «оқ олтин» меҳри синган ҳақиқий пахтакорларимизнинг ҳалол лабзларига ишониб белгиладик. Бу ишда айниқса қудратли машиналарга таянамиз. Ахир биз пахтани машинада териб олиш билан ҳар томонлама ютамиз. Биринчидан вақтдан ютамиз. Иккинчидан пахтанинг таннархи камаяди. Бир гектар ердаги пахтани қўлда териб олиш учун 40 сўм пул тўланади. Машинада терилсачи, етти сўм тўланади, холос. Механик-ҳайдовчиларимиз бу фарқни жуда яхши билишади. Улар ҳам мўл, ҳам сифатли териш учун астойдил курашишади.

Пахта — элимиз бойлиги, фахридир. Дастурхонимиз тўкинлиги, юртимиз ободлиги, барчаси пахтадан. Куни кеча ўз ишини тамомлаган Ўзбекистон КП Марказий Комитетининг XIV пленуми материаллари ва пленумда қабул қилинган қарорда қишлоқ хўжалигини интенсивлаш йўлидан бориб пахтачиликни янада ривожлантириш, унинг ҳосилдорлигини йилдан йилга ошира бориш тадбирлари белгиланди, бу йилги йиғим-терим мавсумини уюшқоқлик билан бошлаб самарали якунлаш йўл-йўриқлари кўрсатиб берилди. Айниқса машина теримига катта эътибор бериш лозимлиги ва бу соҳада берилган топшириқни ортиғи билан бажариш пахтакорларимизнинг шон-шараф иши эканлиги алоҳида уқтириб ўтилди.

Колхозимиз аъзолари билан биргаликда бу қимматли кўрсатмаларни пухта ўрганиб чиқиб, ишимизни ана шу асосда ташкил этмоқдамиз.

Бу йил республикамизда катта тўй. Ҳамма ерда ҳамманинг дилида ана шу кунни муносиб меҳнат совғалари билан кутиб олиш иштиёқи баланд. Бизнинг колхоз аъзолари ҳам бу тўйга совға тайёрлаяптилар. Бутун куч, бутун имкониятларимизни тер тўкиб етиштирган «оқ олтин»имизнинг бир граммини ҳам нобуд қилмай қисқа муддат ичида йиғиб олишга қаратганмиз. Областимиз бўйича етиштириладиган 315 минг тонналик катта хирмоннинг барвақтроқ қад кўтаришига ўз ҳиссамизни қўшамиз.

Ўтган йили колхозимизда пахта тайёрлаш планини 35 иш кунида бажарган эдик.

Бу йил ҳам планимизни 20 октябрь куни бажарамиз.

Ҳосилнинг қарийб 60 процентини машиналарда териб оламиз.

Ўтган йили 11 пахта териш машинаси ишлаган бўлса, бу йил 24 «зангори кема» далаларда жавлон уради.

Етиштирилган барча ҳосилни қоп-қанорсиз ташиймиз.

Сентябрь ойида йиллик планга нисбатан 35 процент пахта тайёрлаймиз.

Октябрнинг икки ўн кунлигида 65 процент пахта тайёрлаймиз.

Суратда: колхознинг илғор кишилари (чапдан) механик-ҳайдовчи Икром Тожиматов, бригада бошлиқларидан Темир Маматов, Шохимардон Кўканов, Зиёхўжа Қорахўжаев ўртоқлар.

М. Нуритдинов фотолари.

ДЎСТЛАР ЎЗ ТАЖРИБАЛАРИНИ ЎРТОҚЛАШМОҚДАЛАР

ПРАГА, 3 сентябрь. ТАСС махсус мухбирлари **М. Никиточкин** билан **И. Масленников** хабар берадилар:

Ўрта Чехия область, Колин районининг Бечвара қишлоғидаги «Свобода» кооперативи ва қўшни қишлоқларнинг деҳқонлари учун кечаги кун энг катта байрамлар сингари қувончли бўлди. КПСС Марказий Комитетининг Биринчи секретари, СССР Министрлар Советининг Раиси Н. С. Хрушчев бошлиқ Совет партия-ҳукумат делегацияси, Чехословакия Коммунистик партияси Марказий Комитетининг Биринчи секретари, Чехословакия Социалистик Республикасининг Президенти Антонин Новотний, Чехословакия Социалистик Республикаси ҳукуматининг раиси Иозеф Ленарт ва Чехословакиянинг бошқа раҳбар арбоблари тушдан кейин уларнинг ҳузурига меҳмон бўлиб келишди.

Прага Кремли билан Бечвара қишлоғи ўртасидаги 50 километрли йўлнинг бошидан охиригача байроқ ва гулдасталар кўтариб, кўчага чиқиб турган ишчи ва деҳқонлар, хотин-қизлар, болалар Чехословакиянинг содиқ дўсти ва иттифоқчиси — Совет Иттифоқи делегациясини қизғин табриклашди.

Бечваранинг етти ёшдан етмиш ёшгача бутун аҳолиси азиз меҳмонларни табрикламоқ учун уларнинг йўлига пешвоз чиқди. Қишлоқ аҳолиси славянларнинг эски одати бўйича, меҳмонларни нонтуз билан кутиб олди. «Свобода» кооперативининг раиси Ф. Лоуда ўртоқ Н. С. Хрушчев бошлиқ совет халқи вакилларини, ўртоқ Антонин Новотнийни ва Чехословакия Социалистик Республикасининг бошқа раҳбар арбобларини чин кўнгилдан табриклади. У Колин районидаги мана шу энг яхши кооперативнинг ишини меҳмонларга гапириб берди. Ф. Лоуда чорвачилик билан деҳқончилик хўжаликнинг асосий тармоқлари эканлигини айтди. Кооператив йил сайин мўл ҳосил олиб келмоқда. 1963 йилда кооператив ҳар гектар ердан 43 центнер буғдой, 40,5 центнер нўхат, 32 центнердан ортиқ арпа, 382 центнер қанд лавлаги олди. Кооперативда чорва маҳсулотлари етиштириш яхши йўлга қўйилган.

Кооператив раиси маҳмонларга бузоқхонани, чўчқачилик фермасини, сут-товар фермасини кўрсатди.

Н. С. Хрушчев чорва молларни парвариш қилиш, боқиш масалалари билан, наслчилик иши, чорва маҳсулдорлиги билан қизиқди. Совет делегациясининг бошлиғи «Свобода» кооперативи эришган ютуқларга юксак баҳо берди.

Меҳмонлар қишлоқ хўжалик авиациясининг ишини томоша қилишди, кооперативнинг далаларини, маккажўхори ва қанд лавлаги экинларини кўздан кечиришди.

Шундан сўнг Н. С. Хрушчев ва Антонин Новотний, совет меҳмонлари ва Чехословакия раҳбарлари кооператорлар билан суҳбатлашишди.

Гулдурос қарсаклар билан кутиб олинган ўртоқ Н. С. Хрушчев йиғилганларга қарата нутқ сўзлади. У, кооператорлар деҳқончилик ва чорвачилик соҳасида эришган ютуқларни жуда мақтади. Никита Сергеевич социалистик мамлакатларнинг мустаҳкам ҳамкорлик қилиши ва ўз иш тажрибаларини айирбошлаб туриши катта аҳамиятга эгадир, деб уқтирди.

Ўртоқ Антонин Новотний ўз нутқида қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини янада юксалтиришга эришиш заруриигини айтди. Меҳмонлар билан мезбонлар бирбирларига эсдалик совғалари топширишди.

Н. С. Хрушчев бошлиқ Совет партия-ҳукумат делегацияси, Антонин Новотний ва Чехословакиянинг бошқа раҳбарлари кечқурун Прагага қайтиб келишди.

* * *

ПРАГА, 3 сентябрь. ТАСС мухбирлари **М. Никиточкин** ва **И. Масленников** хабар берадилар.

«Совет Иттифоқи билан абадий биргамиз» шиори бугун байрамдагидек безатилган Прага кўчаларида КПСС Марказий Комитетининг Биринчи секретари, СССР Министрлар Советининг Раиси Н. С. Хрушчев бошчилигидаги совет партия-ҳукумат делегациясига нисбатан қардошлик туйғулари ифодаси сифатида яна жаранглаб эшитилди. Совет мамлакатининг вакиллари ишчилар шуҳрати ва революцион традициялар райони Инoницага борганларида пойтахт меҳнаткашлари ана шу шиорни бир неча бор такрорладилар.

Н. С. Хрушчев, Антонин Новотний ўртоқлар, совет делегациясининг аъзолари ва Чехословакия раҳбарлари эрталаб Ян Шверма номидаги машинасозлик заводига келдилар.

Донги кетган бу заводнинг коллективи азиз меҳмонларни зўр шодлик билан кутиб олди. Завод корпусларига хусн бўлиб тушган транспарантларда тинчлик учун атоқли курашчи, содиқ ленинчи Н. С. Хрушчев шарафига табрик сўзлари ёзилган эди.

Шу асрнинг бошида қурилган Ян Шверма номли завод бой революцион традицияларга эга. Монархия ва буржуа республикаси даврида, фашист оккупацияси йилларида бу ерда жуда кучли намойишлар бўлган эди.

Ишчилар шонли традицияларни муқаддас билиб, сақлаб қолиш билангина чекланмай, бу традицияларни кўпайтирмоқдалар. Ҳозирги вақтда бу завод социализм қурилишига, Чехословакия Коммунистик партиясининг XII съезди чизиб берган программани амалга оширишга катта ҳисса қўшмоқда. Коллектив «Давлат мукофоти лауреати» деган фахрий номни олишга сазовор бўлди. Ишчилар ҳаракати ишига садоқати учун ва социалистик давлат қурилишида актив қатнашиб келаётганлиги учун бу завод Клемент Готвальд ордени билан мукофотланди. Ана шу корхона социалистик мусобақада бир неча марта биринчи ўринни олди ва унга ҳукуматнинг қизил байроқлари топширилди.

* * *

ПРАГА, 3 сентябрь. ТАСС махсус мухбирлари **М. Никиточкин** ва **И. Масленников** хабар берадилар:

Н. С. Хрушчев бошлиқ Совет партия-ҳукумат делегацияси, шунингдек Чехословакия Коммунистик партияси Марказий Комитетининг биринчи секретари, Чехословакия Социалистик Республикасининг президенти Антонин Новотний, Чехословакиянинг бошқа раҳбарлари ва уларнинг ҳамроҳлари бугун Чехословакия пойтахтидаги энг йирик янги қурилишларни бориб кўрдилар.

Н. С. Хрушчев, Антонин Новотний ва бошқа совет ҳамда чехословак ўртоқлар эндигина қурилиб бўлган янги уйларни ғоят зўр қизиқиш билан кўздан кечирдилар. Н. С. Хрушчев бинокорлар билан қилган суҳбатида уларнинг ишига юксак баҳо берди. Совет Иттифоқида саноат йўли билан уй-жой қурилиши тажрибаси ҳақида гапириб берди. Н. С. Хрушчев суҳбат охирида самимий кутиб олганликлари учун ташаккур билдирди ва меҳнатда уларга янгидан-янги муваффақиятлар тилади.

АЛОҚАЛАРИМИЗ ТАҒИН ҲАМ МУСТАҲКАМЛАНАДИ

Куба Республикасининг президенти доктор Освальдо Дортикос Торрадо Н. С. Хрушчев ва А. И. Микоян ўртоқларга телеграмма йўллаб, 26 июль кунининг 11 йиллиги муносабати билан юборилган қизғин табриклар учун ташаккур айтди.

Совет Иттифоқининг, социалистик лагерь мамлакатларининг, ўз озодлиги учун курашаётган халқларнинг, шунингдек урушга қарши кураш олиб бораётган кучларнинг ёрдами, хамкорлиги ва бирдамлиги туфайли Куба Шимолий Америка империализмини қақшатғич тор-мор келтириш ишига, социализмни мустаҳкамлаш ва ялпи тинчликни махкамлаш ишига ўз ҳиссасини қўшмоқда.

Куба Республикасининг президенти Куба ва СССР халқлари ва ҳукуматлари ўртасидаги қалин дўстлик алоқалари тағин ҳам кўпроқ мустаҳкамланади, деб ишонч билдирди. У, СССР халқига ва ҳукуматига қардошлик билан қилинаётган ҳамкорлик ва Куба халқига кўрсатилаётган ёрдам учун ташаккур изҳор қилди. (ТАСС).

СССР МУДОФАА МИНИСТРИНИНГ БУЙРУҒИ

1964 йил 3 сентябрь *№ 196* *Москва шаҳри*

БЕЛГИЛАНГАН ХИЗМАТ МУДДАТИНИ ЎТАБ БЎЛГАН ҲАРБИЙ ХИЗМАТЧИЛАРНИ СССР ҚУРОЛЛИ КУЧЛАРИ САФИДАН БЎШАТИШ ҲАҚИДА ВА ҲАҚИҚИЙ ҲАРБИЙ ХИЗМАТГА НАВБАТДАГИ ЧАҚИРИҚ ТЎҒРИСИДА

Умумий мажбурий ҳарбий хизмат тўғрисидаги Қонунга мувофиқ БУЮРАМАН:

1. Қонунда белгиланган ҳарбий хизмат муддатларини ўтаб бўлган солдатлар, матрослар, сержантлар ва старшиналар Совет Армияси, Ҳарбий Денгиз Флоти, чегара ва ички қўшинлар сафларидан бўшатилсин.

2. Мазкур буйруқнинг 1-моддасида кўрсатилган ҳарбий хизматчилар бўшатилиши муносабати билан 1945 йилда туғилган, имтиёз олиш ва чақириқ муддатини кечиктириш ҳуқуқига эга бўлмаган гражданлар, шунингдек чақириқ ёшида бўлган, чақириқни кечиктириш муддати тугаган ва тенгдошлари ҳақиқий ҳарбий хизматни ўтаётган гражданлар Совет Армияси, Ҳарбий Денгиз Флоти, чегара ва ички қўшинлар сафига ҳақиқий ҳарбий хизматга чақирилсин.

3. Ушбу буйруқ ҳамма роталар, батареялар, эскадрильялар ва кемаларда эълон қилинсин.

СССР мудофаа министри
Совет Иттифоқи Маршали
Р. МАЛИНОВСКИЙ.

СОВЕТ МЕҲМОНЛАРИ САЛАНГДА

ҚОБУЛ, 3 сентябрь. ТАСС мухбири А. Петров хабар беради: Эрта саҳарда Совет меҳмонлари тушган автомашиналар дўстлик қурилиши — Саланг довони томон йўл олади. Делегация асфальтланган замонавий магистралда салкам икки соат йўл юриб, қурилишга етиб келди. Саланг довони орқали ўтадиган йўл қурувчиларининг ҳаммаси СССР Министрлар Совети Раисининг биринчи ўринбосари А. Н. Косигин бошчилигидаги ҳукумат делегациясини пешвоз чиқиб, кутиб олишди. Бу ерга совет меҳмонлари билан бирга Афғонистон подшоси Муҳаммад Зоҳир шоҳ, бош министр Муҳаммад Юсуф, министрлар, мамлакатнинг кўзга кўринган давлат ва жамоат арбоблари, дипломатик корпус намояндалари ҳам келишди. Саланг орқали ўтказилган йўлни очишга бағишланган тантанали маросим бир неча минутдан сўнг бошланиб кетди.

Жамоат ишлари министри Муҳаммад Азим нутқ сўзлаб, совет мутахассислари билан бирга афғон бинокорлари жуда катта ишлар қилганликларини гапириб берди. Сўнгра гулдурос қарсаклар остида ўртоқ А. Н. Косигинга сўз берилади. Совет делегациясининг бошлиғи ўз нутқида, совет мутахассислари ўзларининг бой тажрибаларини ва билимларини афғонистонлик дўстларга қардошларча ўргатганликларини айтиб ўтди. «Бу қурилишга келган минглаб афғон йигитлари, деди ўртоқ А. Н. Косигин, бугунги кунда мураккаб касбларни эгаллаб олиб, бу ердан мутахассис бўлиб кетмоқдалар».

А. Н. Косигин ўз нутқининг охирида СССР Министрлар Советининг Раиси Н. С. Хрушчев ва СССР Олий Совети Президиумининг Раиси А. И. Микоян томонидан Афғонистон подшоси Муҳаммад Зоҳир шоҳга ёзилган мактубни ўқиб берди. Сўнгра Афғонистон подшоси Муҳаммад Зоҳир шоҳ қисқа табрик нутқи билан совет меҳмонларига ва Саланг йўлини қурувчиларга мурожаат қилди.

У, замонавий автомагистрални ва Саланг орқали ўтказилган туннелни қуришда Совет Иттифоқи афғон халқига бебаҳо ёрдам кўрсатганлигини қайд қилди, шунингдек барча қурувчиларни ажойиб ғалабага эришганликлари билан қутлади. Подшо тантанали вазиятда лентани қирқади. Шу пайтдан бошлаб, шимолга автомашиналарнинг қатнаши учун йўл очилди.

Совет меҳмонлари Афғонистон давлатининг раҳбарлари билан бирга Саланг туннелидан ўтиб, довон шимолидаги Хижон қишлоғига йўл оладилар. Бу ерда тантанали вазиятда Афғонистон бош министри М. Юсуф энг аъло даражада ишлаган совет ва афғон бинокорларига Афғонистон орденларини ва медалларини топширди.

Сўнгра ўртоқ А. Н. Косигин сўз олиб, бундай деди: «Сизларга зўр мамнуният билан шуни маълум қиламанки, СССР Олий Совети Президиуми баланд тоғда Жабалус-Сирождоши автомобиль йўлини қуришда энг аъло даражада ишлаган совет ва афғон қурувчиларини орденлар билан мукофотлаш тўғрисида Фармонлар қабул қилди».

Совет ва афғон қурувчилари ўз меҳнатларини тақдирлаб берилган мукофотларни зўр хурсандлик билан қабул қилиб олдилар.

Тантанали зиёфатдан сўнг совет меҳмонлари Кобулга қайтиб келишди.

МАШИНАДА 40 МИНГ ТОННА

ОҚҚЎРҒОН ИШЛАБ ЧИҚАРИШ БОШҚАРМАСИ ХЎЖАЛИКЛАРИ МАШИНА ТЕРИМИНИ ҚАНДАЙ ТАШКИЛ ЭТМОҚЧИ

Оққўрғон ишлаб чиқариш бошқармаси колхоз ва совхозлари 1963 йилда машиналар билан 25317 тонна пахта ёки ҳосилнинг 38 процентини териб олдилар.

КПСС Марказий Комитети февраль Пленуми қарорларидан руҳланган Оққўрғон ишлаб чиқариш бошқармаси хўжаликларининг колхозчилари, совхоз ишчилари ва мутахассислари тўпланган тажрибага таяниб, бу йил Ўзбекистон ССР ва Ўзбекистон Компартиясининг 40 йиллиги шарафига машиналар билан 40 минг тонна пахта териб олишга аҳд қилдилар. Бу эса оққўрғонликлар Ватанга етказиб берадиган пахтанинг 60 процентидан кўпроғини ташкил қилади.

Бошқарма хўжаликларининг меҳнаткашлари ўз сўзларининг устидан чиқиш, мажбуриятни бажариш учун қуйидаги тадбирларни амалга оширмоқдалар ва амалга оширадилар.

Машина теримига 25650 гектар ер ажратилди. Терим бошлангунга қадар 800 та пахта териш машинасини тахт қилиб қўямиз. Хўжаликлардаги мавжуд 464 та «ХВС-1,2» машинаси теримга шай, пахта қоп-қанорсиз ташиладиган 1200 та прицепни 5 сентябрга қадар, кўрак чувиш машиналарини 10 сентябргача, кўрак териш машиналарини 15 сентябргача ремонтдан чиқарамиз, сушилкаларни, шу жумладан ака-ука Биковлар системасидаги сушилкаларни 20 сентябрга қадар тайёрлаб қўямиз.

Машина теримига ажратилган майдонларни агрономлар, бригадирлар, тракторчилар ва механик-ҳайдовчилар билан биргаликда қайта кўриб чиқишни яқин кунлар ичида тугаллаймиз. Ҳосилни механизмлар билан теришга ажратилган ҳар бир участкага ер майдонини, эгат узунлигини, план ва мажбурият бўйича ҳосилдорликни кўрсатиб, тахтачалар ўрнатиб қўямиз. Бу тахтачаларга механик-ҳайдовчиларнинг номи ҳам ёзиб қўйилади.

Машиналарнинг икки сменада ишлатилишини таъминлаш учун колхоз ва совхозларда, шунингдек «Узсельхозтехника» район бирлашмаси ҳузуридаги курсларда 10 сентябрга қадар 83 механик-ҳайдовчи тайёрлаймиз.

Пахта териш машинасини механик-ҳайдовчиларга бириктиб, бу машиналарнинг маркасини ва техник аҳволини кўрсатган ҳолда акт билан топширамиз, шунингдек механик-ҳайдовчиларга машина теримига ажратилган майдонларни ҳам акт билан топширамиз.

Ремонтдан чиқарилган техникани давлат техника инспектори бошчилигидаги махсус комиссия қабул қилиб олади.

Ғўза баргини тўктириш учун ҳар бир хўжаликнинг заҳарли химикатларга бўлган эҳтиёжини пухта ҳисоблаб чиқамиз, қўлимиздаги заҳарли химикатлар сифатини текширамиз, етишмаган дориларни жойларга ўз вақтида ташиб келтирамиз ва уларни исроф қилмай, кучини кетказмай яхши сақлаймиз.

Машина теримига ажратилган участкаларни ўтоқ қилишни тугалладик.

«47—27» навли пахта етиштирилаётган далаларда дефолиацияни 1 сентябрдан 15 сентябргача, «108-ф» нав пахта етиштирилаётган участкаларда эса 5 сентябрдан 20 сентябргача ўтказамиз. 8550 гектар майдондаги ғўза баргини тўктириш учун икки марта дори сепамиз.

Ҳар бир механик-ҳайдовчини унинг иши ҳисобга олиниб, ёзиб бориладиган дафтарча билан таъминлаймиз, хўжаликлар ва механик-ҳайдовчилар ўртасида машина терими юзасидан олинган мажбуриятларни бажариш учун социалистик мусобақани авж олдириб юборамиз.

Дефолиация бошланишидан 5-6 кун аввал трактор аппаратларини қўлланиб, қайтиш майдонларини дорилаймиз, машина терими бошланишига 3-5 кун қолганда машина қайтадиган жойларни тайёрлаб қўямиз: очилган пахтани қўлда териб оламиз, ғўза тупларини юлиб, уватга чиқариб қўямиз ва машина қайтадиган жойларни, ўқариқларни текислаймиз.

Терим бошлангунга қадар кўприкларни ремонт қиламиз, дала йўлларини текислаб тахт қилиб қўямиз.

Пахта териш машиналари ишини икки сменада ташкил этамиз, группа методини (ҳар группада 3-5 машина) қўллаймиз, ҳар бир группага пахтани қоп-қанорсиз ташийдиган 5-7 та прицеп бириктиб қўямиз, ҳар 2-3 группага эса биттадан «ОТН-4-8» ва кўчма автоустахона бириктилади.

Пневматик подборщикларда терилган пахтанинг нобуд бўлмаслиги учун терим билан бир вақтда бундай пахтани қуритиш ва тозалашни ташкил этамиз.

Пахтани қуритиш ҳамда тозалаш учун сушилкаларни ремонт қилдик ва асфальт ёткизилган хирмонларни тайёрлаб қўйдик, ака-ука Биковлар системасидаги барабанли сушилкалар қуришни эса 20 сентябргача тугаллаймиз.

Тайёрлаш пунктлари ва заводлари мавсумга тайёр, улар қоп-қанорсиз ташиб келтирилган пахтани қабул қилиб олиш учун техника билан жиҳозланган.

Колхозлар учун битта, совхозлар учун битта кўчма Қизил байроқ таъсис этамиз, кўчма Қизил байроқлар ҳар беш кунда машина теримида намуна кўрсатган хўжаликларга бериб борилади. Ҳар бир совхоз ва колхозда энг яхши механик-ҳайдовчиларга бериш учун кўчма вимпеллар таъсис этилади. Энг илғор механик-ҳайдовчилар қимматбаҳо совғалар билан рағбатлантирилади.

«Мўл ҳосил учун» газетаси саҳифаларида машина теримига тайёргарликнинг боришини кенг ёритамиз ва илғорлар тажрибасини пропаганда қиламиз.

А. СОИБНАЗАРОВ,
Оққўрғон ишлаб чиқариш бошқармасининг бошлиғи,
С. ТОИРОВ,
Оққўрғон ишлаб чиқариш бошқармаси партия комитетининг секретари.

ЮКСАК МУКОФОТ

Ўзбек олимларига Ленин мукофоти лауреатлари дипломлари ва фахрий значоклари топширилди

Ўзбекистон пойтахтининг жамоатчилиги 4 сентябрда Ленин мукофоти лауреатлари — Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг корреспондент-аъзоси Ё. Х. Тўрақулов ва медицина фанлари доктори Р. Қ. Исломбековни тантанали қутлаш маросимига тўпланишди. Ана шу талантли ўзбек олимларининг қалқонсимон без гормонлари биохимияси ва бўқоқ турли формаларининг радиойодотерапия соҳасидаги асосли тадқиқотлари уларни совет фанининг атоқли арбоблари сафига қўшди. Бу олимларни табрикламоқ учун Фанлар академияси, олий ўқув юртларининг олимлари, Тошкент партия, совет ва жамоат ташкилотларининг вакиллари тўпланишди.

СССР Министрлар Совети ҳузуридаги фан ва техника соҳасида Ленин мукофотлари комитетининг аъзоси, Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг президенти У. О. Орифов Ё. Х. Тўрақулов ва Р. Қ. Исломбековларга Ленин мукофоти лауреатлари дипломлари ва фахрий значоклари топширишга бағишланган йиғилишни очди.

Ё. Х. Тўрақулов ва Р. Қ. Исломбековларнинг илмий фаолияти тўғрисида академик А. Ю. Юнусов доклад қилди.

Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг президенти У. О. Орифов СССР Министрлар Совети ҳузуридаги фан ва техника соҳасида Ленин мукофотлари комитети номидан Ё. Х. Тўрақулов ва Р. Қ. Исломбековларни Ленин мукофоти олишлари билан самимий табриклайди ва уларга лауреатларнинг дипломлари ҳамда фахрий значокларини топширади.

Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг корреспондент-аъзолари К. С. Аҳмедов, С. Х. Сирожиддинов, медицина фанлари доктори Ж. М. Мақсумов, биология фанлари доктори М. А. Султонов Ленин мукофоти лауреатларини қизғин табрикладилар.

Ё. Х. Тўрақулов ва Р. Қ. Исломбеков юксак мукофотларни қабул қилиб олар эканлар, совет фанини ривожлантириш тўғрисида оталарча тинмай ғамхўрлик қилаётганликлари учун Коммунистик партияга, унинг ўртоқ Н. С. Хрушчев бошчилигидаги ленинчи Марказий Комитетига ва Совет ҳукуматига чин кўнгилдан миннатдорчилик изҳор қилдилар. Улар партия ва ҳукуматга ваъда бериб, бутун куч, ғайрат ва талантимизни халққа хизмат қилиш учун, Совет Иттифоқи меҳнаткашларининг буюк мақсади — коммунизм қуриш учун сарф қиламиз, дедилар.

Суратда: Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг президенти У. Орифов Ё. Тўрақулов ва Р. Исломбеков ўртоқларга юксак мукофотни топширмоқда.

В. Сироткин ва И. Глауберзон фотоси.

ЖАҲОН БЎЙЛАБ

МАМЛАКАТЛАР ОДАМЛАР ВОҚЕАЛАР

АҚШ ПРЕЗИДЕНТЛИГИГА КЎРСАТИЛГАН НОМЗОДЛАРГА ОЧИҚ ХАТ

Англиядаги атоқли жамоат арбоблари, фан ва маданият вакилларидан катта бир группаси АҚШ демократик ва республикачилар партияларининг миллий комитетларига ҳамда шу партиялардан президентликка кўрсатилган номзодларга очиқ хат юборди. АҚШ демократик ва республикачилар партиялари шундай сиёсатни ўтказишлари лозимки, дейилади очиқ хатда, бу сиёсат «мамлакат ичкарисида ҳам, шунингдек халқаро муносабатлар соҳасида ҳам оқилона истиқболни кўрсатиб берсин».

Бу хатда кўрсатиладики, Англияда Америкага қарши кайфиятларнинг мавжудлигига баъзан «андишасизликдан иборат тор миллатчилик хурофотлари сабаб бўлаётган» бўлса да, лекин «бу кайфиятлар кўпинча уруш ёқасида туриб, ядро мувозанати сақлашдан қўрқишга ҳамда сиёсий таъқиблар ва ирқий адолатсизликлар туғдираётган жирканчга асосланмоқда».

Ана шу хатни лорд Чорли, лорд Бертран Рассел, Буюк Британия Компартиясининг бош секретари Жон Голланд, Англия—Совет дўстлиги жамиятининг фахрий президенти Хьюлетт Жонсон, таниқли касаба союз арбоблари П. Белчер, Э. Ж. Хилл, Эрнест Робертс, профессорлардан Э. Буроп ва Жорж Томсон, актриса Ванесса Рэдгрэйв, шоир Хью Макдайармид ва бошқалар бўлиб, жами 41 киши имзолаган.

ЯНГИ ИНГЛИЗ-ФРАНЦУЗ РАКЕТАСИ

ПАРИЖ, 3 сентябрь. (ТАСС). Англия билан Франция ядро зарядини элта оладиган янги ракета устида биргаликда иш олиб бормоқдалар. Англияда эълон қилинган бу хабар Парижда ҳам тасдиқланди. 500 километргача масофага уча оладиган бу ракета билан ана шу иккала мамлакат қуролли кучларини таъминлаш мўлжалланади.

«Пари-пресс Энтрансижан» газетаси янги ракетани ишлаб чиқишда Франция томонидан «Матра» фирмаси иштирок этади, бу фирма «ҳаво—ер» типидаги ракеталарни тайёрлашга ихтисослаштирилмоқда, деб хабар беради. Ана шу фирма бир вақтлар «Вотур» қирувчи бомбардимончи самолети учун «Матра РС 2» ва Австралия яқинда сотиб олган «Матра Р 530» ракеталарини яратган эди.

КОНГОДАГИ АҲВОЛ

ПАРИЖ, 3 сентябрь. (ТАСС). Конгонинг турли районларида қўзғолончиларнинг қуролли кучлари билан Леопольдвиль ҳукуматининг армияси ўртасида шиддатли жанглар бўлмоқда. Ҳукумат қўшинлари ёлланган оқ танлиларнинг отряди билан кучайтирилган бўлиб, уларга Америка ҳарбий самолетлари мадад бериб турибди. Бир неча кун давом этган жанглардан кейин, деб хабар беради Франс Пресс агентлигининг мухбири, қўзғолончилар Шимолий Катанга вилоятидаги руда конларининг маркази Маноно шаҳрини ташлаб чиқдилар. Айни бир маҳалда, олинган маълумотларга кўра, қўзғолончилар мамлакат шимолида бир қанча муваффақият қозонганлар. Қўзғолончи қўшинларнинг раҳбарларидан бири генерал Николас Оленга Стэнливиль радиоси орқали гапириб, Стэнливиль, Лисала ва Бумба шаҳарларини ўз қўлида ушлаб турган халқ озодлик армияси Экваториал вилоятининг пойтахти Кокийавиль томонда ҳужумни давом эттирмоқда, деди.

НАВБАТДАГИ НАЙРАНГ

АДДИС-АБЕБА, 3 сентябрь. (ТАСС). Конго президенти Касавубу Африка бирлиги ташкилотида қатнашувчи мамлакатлар вакилларининг фавқулодда сессиясини чақиришни кечиктириб туришни илтимос қилган эди. Бу ерда унинг илтимосига, ёлланган оқ танлиларнинг қисмлари ёрдами билан Леопольдвиль маъмурлари мамлакатда Чомбе ҳукумати позициясини мустаҳкамлаш имкониятига эга бўлмоғи учун вақтдан ютиб қолишга қаратилган найранг, деб баҳо бермоқдалар. Африка бирлиги ташкилоти секретариати масъул ходимларининг айтишларича, Касавубу Африка бирлиги ташкилотининг фавқулодда сессиясини кечиктириш тўғрисидаги илтимосини ҳаддан ташқари кеч айтди. Бу сессияда Конго масаласини муҳокама қилиш кўзда тутилмоқда. Биз Африка бирлиги ташкилотида қатнашувчи мамлакатлар учдан икки қисмининг қатъий розилигини олганмиз ва сессия илгари мўлжалланганидек, 5 сентябрда очилади, деб уқтирди секретариат аъзоларидан бири.

ХАЛҚ ТУРМУШИНИ ЯХШИЛАШ УЧУН

ДЕҲЛИ, 3 сентябрь. (ТАСС). Мамлакатда нархлар ошиб кетаётганлигига ва озиқ-овқат етишмаганлиги сабабли аҳвол оғирлашиб қолганлигига қарши бутун Ҳиндистонда 24 августдан 28 августгача беш кунлик оммавий норозилик кампанияси ўтказилди. Граждан итоатсизлиги (сатьяграха) кампаниясини Ҳиндистон Коммунистик партияси ташкил этди.

Ҳиндистон Компартияси марказий секретариатининг бу ерда матбуот учун тарқатган баёнотида таъкидлаб айтилишича, бу кампания Ҳиндистон мустақиллик олган пайтдан бошлаб, бутун мамлакатда ўтказилган энг катта оммавий ҳаракатларнинг бири бўлиб, нархлар ошиб кетаётганлигига қарши ва халқни озиқ-овқат билан таъминлаш учун курашда ҳал қилувчи аҳамият касб қилган тадбир бўлди.

Ҳиндистон Компартиясининг бевосита иштироки билан ўтказилган граждан итоатсизлиги кампанияси бошқа барча забастовкалар билан бир қаторда, дейилади баёнотда, демократик кучларни кенг равишда жипслаштириш, ҳукуматнинг озиқ-овқат соҳасидаги сиёсатини ўзгартириш олибсотарларга қарши ва халқнинг бошқа душманларига қарши қатъий ҳаракатларни авж олдириш учун шарт-шароит вужудга келтирди.

Яна тўнтаришми?

ЛОНДОН, 3 сентябрь. (ТАСС). Рейтер агентлиги хабар беради: Ҳарбий тўнтариш тайёрланаётганлиги тўғрисида кеча Сайгонда овоза тарқалди. Бу ерга келган маълумотларга қараганда, жанубий Вьетнамдаги энг нуфузли буржуа партияси «Дай Вьет» тарафдорлари бўлган офицерлар қўмондонлигидаги армия қисмлари пойтахт томон ҳаракат қила бошлади.

«Дай Вьет» партиясининг раҳбари Нгуен Тон Хоан бош министр ўринбосари вазифасидан истеъфо бериб кетганлиги сабабли офицерлар шундай ҳаракатга келдилар.

Кханга ҳайриҳоҳ бўлган ва Сайгонда жойлаштирилган қўшинлар турган жойда кеча кечқурун жанговар тревога эълон қилинган.

МАО ЦЗЭ-ДУННИНГ БИР ГРУППА ЯПОН СОЦИАЛИСТЛАРИ БИЛАН ҚИЛГАН СУҲБАТИ ХУСУСИДА

Пекинга борган бир группа япон социалистлари билан Мао Цзэ-дуннинг қилган суҳбати яқинда Японияда босилиб чиқди. Буржуа газетачилари у айтган гапларни қалқон қилиб, кўтариб олдилар. Хитой Компартияси раисининг айтганлари уларга ёқиб тушди. Суҳбатнинг мазмуни шундайки, дастлаб унинг ростлигига ишониш қийин бўлди. Буржуа газеталари халқаро вазиятни заҳарлашга, социалистик мамлакатлар ўртасида жанжал чиқаришга интилиб, бўлар-бўлмас гапларни ёза беришади.

Бу хабарни Пекин рад қилади деб ўйлаган эдик, бироқ, ҳеч ким буни рад қилмади. Аксинча, Хитойнинг раҳбар арбоблари Мао Цзэ-дуннинг япон матбуотида эълон қилинган суҳбати ҳақиқатан рўй берганлигини маълум қилдилар. Пекиндаги совет вакили ХХР ташқи ишлар министрининг ўринбосари Ван Бин-нанга изоҳ сўраб мурожаат қилганида у «агар Мао Цзэ-дун шундай деган бўлса, мен унинг фикрига қўшиламан», деди. 1 августда Япон газетаси «Асахи» Чжоу Энь-лайнинг баёнотини босиб чиқарди. Мао Цзэ-дуннинг суҳбатида айтилган фикрлар аслини олганда бу баёнотда ҳам такрорланди.

Мана шуларнинг ҳаммаси япон матбуоти Хитой Компартияси раисининг гапларини ҳақиқатан оқизмай-томизмай эълон қилганлигига шак-шубҳа қолдирмайди.

Бу суҳбат Хитой раҳбарларининг мақсадлари ва позицияларини яққол кўрсатиб берди, шу вақтгача улар бу ҳақда сезилар-сезилмас қилиб гапириб келган эдилар. Шу сабабли ХКП раҳбарлари бизнинг халқимизга қарши, бошқа социалистик мамлакатларнинг халқларига, бутун жаҳон коммунистик ҳаракатига қарши ўзлари олиб бораётган курашда нақадар ҳаддан ошганликларини совет кишилари кўра олсинлар, деб мазкур суҳбатни эълон қилиш фойдалидир.

Маълумки, Хитой раҳбарлари КПССга ва бошқа марксчи-ленинчи партияларга қарши кураш бошлаб, ўзларини марксизм-ленинизмни ҳимоя қилаётган, жаҳон революцион ва озодлик ҳаракатининг манфаатларини «муҳофаза қилаётган» кишилар қилиб кўрсатишга интилдилар. Ҳатто ХКП раҳбарлари бизнинг партиямизни қойиш билан, «совет халқи айниб буржуалашаётир» деб айтиш билан ўзларини бизнинг мамлакатимизнинг манфаатлари тўғрисида, бошқа социалистик мамлакатларнинг манфаатлари тўғрисида жон куйдираётган кишилар қилиб кўрсатишга уриндилар ва ҳеч уялмай шуни даъво қилдилар.

1960 йилда ХКП раҳбарлари давримизнинг характери тўғрисида, жаҳон урушининг олдини олиш мумкинлиги тўғрисида, социализмга тинч йўл билан ва нотинч йўл билан ўтиш тўғрисида ва бошқа масалалар устида мунозара бошлаб юборганларида, улар фақат идеология проблемалари соҳасидагина КПСС нинг ва бошқа марксчи-ленинчи партияларнинг фикрига қўшилмаётирлар, деб ўйлаш мумкин эди. Бироқ, улар мунозарани авж олдира берганлари сари: ХКП раҳбарлари ҳақиқатан ҳам ўзлари ёзаётгандек ўйлаётирлармикин деган шубҳа кўпроқ пайдо бўлаверди. Назарий тортишувлар замирида ХКП раҳбарларининг ғаламисликдан иборат сиёсий мақсадлари ётганлиги тобора яққол кўрина берди. Мао Цзэ-дуннинг суҳбати — бунинг яна бир далилидир.

ХКП раисининг суҳбатидан кўриниб турибдики, эндиликда Хитой раҳбарлари ўзларининг экспанцияга интилаётганликларини ҳатто пардалашга ҳам уринмаётирлар. Япон матбуотининг хабарига қараганда Мао Цзэ-дун идеология масалаларини ҳатто тилга ҳам олмаган. Марксизм-ленинизм тўғрисида, социализм тўғрисида, ишчилар синфининг бирлиги тўғрисида, жаҳон ишчилар ва миллий озодлик ҳаракатининг манфаатлари тўғрисида суҳбатда бир оғиз ҳам гап йўқ. Ҳозирги дунёни синфий анализ қилишдан, империализмга қарши курашда дўстларни ва иттифоқчиларни танлашга синфий нуқтаи назардан қарашдан суҳбатда асар ҳам йўқ. Мао Цзэ-дун ўзининг бутун кучини советларга қарши кайфиятни кучайтиришга, энг реакцион кучларнинг миллатчилик ҳис-туйғуларини қитиқлашга сарфламоқда.

I.

Мао Цзэ-дун суҳбатни ўрталик зона деб аталган гапдан бошлади. Бу назария 1946 йилдаёқ пайдо бўлган эди. Аслида бу назариянинг мазмуни қуйидагича: Хитой раҳбарлари бутун ер куррасини уч қисмга ёки зонага бўлиб қўйганлар. Биринчи зона — Америка империализми, АҚШ. Иккинчи зона — Совет Иттифоқи ва бошқа социалистик мамлакатлар, учинчи зона — Осиё, Африка ва Латин Америкаси мамлакатлари бўлиб, булар мазкур икки зона ўртасига жойлашган деб ҳисоблайдилар (шунинг учун ҳам бу зонага ўрталик зона деб ном берганлар).

Энди Мао Цзэ-дун бу «назария»га яна бир тузатиш киритмоқда. У СССР «жаҳонга ҳукмрон бўлиш учун курашда АҚШ билан тил бириктирди» деган туҳмат гапни айтиб, ҳақиқатда иккита асосий зонани битта зона қилиб бирлаштирмоқда. Бу схема уни иккита зонага: «Совет—Америка зонаси»га ва «ўрталик» зона деб аталган зонага олиб келмоқда. Шундай қилиб, жаҳонни бир-бирига қарама-қарши иккита социал системага бўлишни, яъни ҳамма марксистлар қабул қилган бўлинишни йўқ қилиб юборишмоқда.

Хитой назариячиларининг гапига қараганда, ўрталик зона революция ва тараққиётни ўзида ифодалайди. Совет Иттифоқига ва АҚШга келганда, уларнинг назариясига кўра, бу давлатлар жаҳонга ҳукмронлик қилмоқ учун бир-бирлари билан «тил бириктирганлар». Бу гаплардан ўрталик зона халқлари Америка империализмига қарши, айни замонда эса Совет Иттифоқига ҳам қарши курашишлари зарур деган хулоса чиқарилмоқда. Хитой раҳбарларининг назарий найранглари асосан мана шу мақсадни кўзлайди.

Ўрталик зона назариясининг марксизмга ҳеч бир алоқаси йўқ, деб айтиш бу гапнинг моҳиятини унчалик ифодалаб бермайди. Бу назария марксизмга шунчаки зид назариягина бўлиб қолмасдан, балки марксизмга, ленинизмга бутунлай зид бўлган урушқоқлик концепциясидир.

Марксизм-ленинизмнинг таянч принципи шуки, у жамият турмушининг ҳамма ҳодисаларига синфий жиҳатдан ёндашади, шу ҳодисаларнинг ҳаммасига энг илғор синф бўлган пролетариат позициясида туриб баҳо беради. Жаҳондаги коммунистик ва ишчи партиялар Москва кенгашларининг Декларациясида ва Баёнотида мана шу принципга асосланиб, бизнинг давримиз анализ қилиб берилди. Ҳозирги дунё географик зоналарга бўлинган эмас, балки буларга қарама-қарши ижтимоий системаларга — социалистик системага ва капиталистик системага бўлинган. Капитализмдан социализмга революцион йўл билан ўтиш давримизнинг асосий мазмунидир: ҳозирги замоннинг барча революцион кучлари — жаҳон социализм системаси, капитал мамлакатлардаги ишчилар ҳаракати, миллий озодлик ҳаракати — битта ягона фронт бўлиб ва бирлашиб, империализмни сиқиб бормоқдалар, тинчлик, демократия ва социализм иши учун курашда янгидан-янги муваффақиятларга эришмоқдалар.

Мана шундай синфий ёндашишнинг ўзи Пекиндаги назариячиларга сира маъқул бўлмаётир. Улар буни бутунлай улоқтириб ташламоқдалар. Улар империализмга қарши, ўзининг миллий мустақиллиги учун курашаётган мамлакатларни ҳам, шунингдек, империалистик давлатларни ҳам; капиталистик мамлакатлардаги ишчилар синфини, меҳнаткашлар оммасини ҳам, шунингдек, ҳукмрон буржуазияни ҳам ўзларининг «ўрталик зоналари»га баб-баравар ҳуқуққа эга қилиб киритмоқдалар. Хуллас, бир шоир «отлар ва одамлар бир уюм бўлиб қалашиб кетди» деб ёзгани сингари раис Мао ҳам эксплуататорлар билан эксплуатация қилинувчиларни, эзувчилар билан эзилувчиларни ўрталик зонада аралаштириб юборган.

Суҳбатда бундай дейилади: «Осиё, Африка ва Латин Америкасининг ҳамма халқлари империализмга қарши чиқмоқдалар. Европа, Канада ва бошқа мамлакатлар ҳам империализмга қарши чиқмоқдалар». Шунга диққат қилингки, Европа ва Канаданинг меҳнаткашлари эмас, балки бутун Европа ва бутун Канада, шу жумладан капиталистик монополиялар, реакцион буржуазия партиялари, француз «ультралари», Бонн реваншчилари ва шу кабилар империализмга қарши чиқаётган эмишлар. Шуларнинг ҳаммаси империализмга қарши курашчилар эмиш, бундан чиқди жаноб круппларни, тиссенларни, ротшильдларни, балки ҳатто генерал Франконинг ўзини ҳам революцион ҳаракат табриклаб, ўз сафига олиши керак экан-да.

Ўрталик зона назариясига кўра, жаҳондаги воқеаларнинг боришини антагонистик синфларнинг ва бир-бирига қарама-қарши социал системаларнинг кураши белгилаб бермайди, балки бир гуруҳ давлатларнинг ва географик районларнинг бошқа гуруҳ давлатларга ва географик районларга қарши кураши белгилаб беради. Ҳақиқатда бу назария у ёки бу мамлакатдаги ижтимоий тузумнинг характерини назар-эътиборга олмайди. Бу назария синфий ёндашишни шунчаки назар-эътиборга олмаслик билангина чекланиб қолмасдан, шу билан бирга синфий ёндашишни ХКП раҳбарларининг буюк давлатчилик сиёсати талаб қилган ашаддий миллатчилик йўли билан алмаштиради.

Хитой раҳбарлари мана шундай концепцияга амал қилиб, ўзларининг хатарли сиёсий найрангларини давом эттирмоқдалар. Улар социалистик лагерни ўзларининг миллий озодлик ҳаракатига нисбатан гегемончилик ниятларини амалга ошириш йўлидаги тўсиқ деб ҳисоблаб, бу ҳаракатни жаҳон социализм системасидан ажратиб юборишга уринмоқдалар. Шунинг учун ҳам булар биринчи ўрталик зонани Осиё, Африка ва Латин Америкаси мамлакатларидан ташкил этиб, бу зонага Хитойни ҳам киритмоқдалар. Сўнгра Хитой раҳбарлари халқаро майдонда ўзларига бой иқтисодий шерикларни ва потенциал иттифоқчиларни ривожланган капиталистик мамлакатлар орасидан қидираётганликлари сабабли, улар деярли бутун капиталистик дунёни ўрталик зонага киритиб унга «империализмга қарши курашчи» деган ном бермоқдалар.

Бундан ташқари раис Мао Пекин ўзига айникса ром қилишга интилаётган айрим империалистик мамлакатларга ҳам вақти-вақти билан шундай хос номлар бермоқда. Кечагина Хитой пропагандистлари генерал де Голлни «фашист ва бандит» деб атаб юрган эдилар. Лекин, бу генерал Пекин билан яқинлашиш мумкинлигини ишора қилиши биланоқ у Америка империализмига қарши энг актив курашчилардан бирига айланиб қолди. Бу ҳам етмаганидек, Хитой раҳбарлари ўзларининг бир қанча баёнотларида «Франция Осиёдаги ўзининг таъсирини тиклаб олиши мумкин» деб очиқдан-очиқ шама қилмоқдалар.

Бу хилдаги мисолларни биз бугун эълон қилинган суҳбатда ҳам кўриб турибмиз. Япония ривожланган мамлакат, дейди Мао Цзэ-дун, «у бизга кўп жиҳатдан ёрдам кўрсатиши мумкин. Биз сиёсий жиҳатдан ҳам бир-биримизни қувватлашимиз лозим». Ҳамкорлик қилишга шундай таклиф этиш билан бирга дарҳол ҳатто бутун мамлакатга эмас, балки унинг бутун ҳукмрон синфига тегишли мандат берилади. «Япон монополистик капитали иккинчи ўрталик зонага киради,— деди Мао Цзэ-дун.— Ҳатто у ҳам АҚШдан норози, унинг баъзи намояндалари эса Қўшма Штатларга ошкора қарши чиқмоқда. Ҳозир Япониянинг монополистик капитали, гарчи АҚШга қарам бўлса ҳам, лекин ахир бир кун у ҳам Америка бўйинтуруғини ўз устидан улоқтириб ташлайди». Бундан чиқди,япон меҳнаткашларининг илғор намояндалари айтганидек, ўз золимларининг ва ўзга золимларнинг бўйинтуруқларини япон халқи, япон ишчилар синфи улоқтириб ташламайди, балки монополистик капитал америкалик шеригининг бўйинтуруғини ўз устидан улоқтириб ташлар экан-да.

Хуллас, француз ва япон монополистик капитали империалистларга қарши курашувчилар қаторига киритилмоқда. Хўш, АҚШ монополистлари ХХРни танимасликдан иборат бўлган ўз сиёсатларини ўзгартиришни эртага ўзлари учун фойдали деб ҳисоблаб, унга иқтисодий ҳамкорлик қилишни таклиф этсалар, у ҳолда АҚШ монополистларига ҳам «империализмга қарши курашчилар» деб ном бериладими? АҚШни ҳам «ўрталик зонага» киритишга тўғри келиб қоладими?

Биз раис Мао Цзэ-дундан миннатдор бўлишимиз керак — Хитой раҳбарларининг ҳақиқий мақсадларини ҳеч ким унинг ўзидан кўра яхшироқ фош қилиб бермаган эди. Ўрталик зона назарияси — очиқдан-очиқ миллатчилик сиёсатига қандайдир «ғоявий база» тайёрлашга қаратилган бемаъни, асоссиз уринишдир. Албатта, АҚШ ва Япония империалистлари ўртасида, шунингдек, Франция ва бошқа капиталистик мамлакатлар ўртасида ҳам зиддиятлар бор, товар сотиладиган бозорлар учун ва капитал солиш доиралари учун улар ўртасида кураш олиб борилмоқда. Революцион кучлар шу зиддиятлардан фойдаланмоқдалар. Лекин империалистлар лагеридаги зиддиятлардан тинчлик ва социал тараққиёт иши учун олиб борилаётган ялпи кураш манфаатлари йўлида фойдаланиш бошқаю, синфий ёв билан оғиз-бурун ўпишиш ва иноқлашиш бошқа. Ўзларини интернационалистлар деб атаётган Хитой раҳбарлари эса Хитой халқининг дўсти ва иттифоқчиси бўлган Совет Иттифоқига, бошқа социалистик мамлакатларга қарши курашмоқ учун ким билан бўлса ҳам ҳеч бир суриштирмай амалда оғиз-бурун ўпишишга тайёрдирлар.

ХКП раҳбарлари томонидан Совет Иттифоқига ва бошқа социалистик мамлакатларга қарши олиб борилаётган курашни Мао Цзэ-дун «қоғоздаги уруш» деб атади ва бунга илова қилиб, бундай урушдан ҳеч кимга шикаст етмайди, чунки бу урушда одамлар ўлдирилмайди, деди. Бу гапдан, биринчидан КПСС ва бошқа қардош партиялар билан олиб борилаётган мунозарани Хитой раҳбарлари «урушнинг бир хили» деб эътироф қилганликлари кўриниб турибди. Иккинчидан, ХКП раҳбарларининг жаҳон коммунистик ва озодлик ҳаракатининг бирлиги манфаатларини менсимаётганликлари бу гапдан яққол кўриниб турибди. Хитой раҳбарларининг айби билан халқаро коммунистик ҳаракатда вужудга келган аҳволдан бутун дунё коммунистлари чуқур ташвишга тушмоқдалар. Халқларнинг тинчлик, миллий мустақиллик ва социал тараққиёт учун кураш ишига Хитой раҳбарлари етказган зарар ҳаммага аён. Мао Цзэ-дун бўлса: ташвишланишнинг ҳожати йўқ, ахир бу, одамлар ўлдирилмайдиган ва қурбонлар берилмайдиган урушку, деган гапни айтмоқда!

Йўқ, Хитой раҳбарларининг ўз ҳаракатларига берган бундай баҳоларига қўшила олмаймиз. Уларнинг КПССга, бутун жаҳон коммунистик ҳаракатига қарши, СССРга, бошқа социалистик мамлакатларга қарши олиб бораётган кураши «қоғоздаги уруш» эмас. Бу кураш ўзининг шиддати, кенглиги ва методлари жиҳатидан империализмнинг социализм мамлакатларига қарши олиб бораётган «совуқ уруши»дан фарқ қилмайди.

II.

Хитой раҳбарлари Совет Иттифоқига қарши олиб борилаётган «совуқ уруш»да нақадар ҳаддан ошиб кетганликларини Мао Цзэ-дуннинг территориялар масаласида айтган гаплари яққол кўрсатиб турибди. Мао Цзэ-дун у ёки бу совет территориясига кўз олайтирибгина қолаётгани йўқ, балки ўзининг бу даъволарини қандайдир «ялпи территориал масала»нинг бир қисми деб кўрсатишга уринмоқда.

Бунда биз катта-катта даъволарни ўз ичига олган очиқдан-очиқ экспансия программасини кўриб турибмиз.

Бу — бугун ва кеча пайдо бўлган программа эмас. 1954 йилда ХХРда янги тарих дарслиги нашр этилган эди. Бу дарсликка илова қилинган Хитой харитасида унинг авторлари Хитойнинг биринчи афюн урушигача бўлган ҳолатини тасвирлаб бермоқчи бўлганлар. Бу харитада Бирма, Вьетнам, Корея, Таиланд, Малайя, Непал, Бутан, Сакким Хитой составига киритилган; шимолда чегара Становой тизмаси бўйлаб ўтказилиб, Узоқ Шарқ ўлкасини СССРдан ажратиб қўйилган; Ғарбда Қирғизистон, Тожикистон Қозоғистон республикаларининг бир қисми (Балхаш кўлигача қадар) Хитой составига киритиб қўйилган, Сахалин ҳам Хитой территорияси қилиб кўрсатилган. Дарсликда айтилишига қараганда, бу территориялар ва мамлакатларнинг ҳаммаси «Хитойнинг давлат территорияси» бўлган эмиш ва Хитойдан тортиб олинган эмиш.

Ўша вақтда бундай дарслик эътиборсизлик орқасида ёки миллатчи унсурларнинг иғвогарлик фаолияти натижасида нашр этилган бўлса керак, деб гумон қилинган эди. Бироқ кейинги воқеалар бундай гумонни пучга чиқарди. ХХРда Совет Иттифоқининг ва Хитойга қўшни бўлган бошқа мамлакатларнинг гоҳ у, гоҳ бу районлари Хитой территорияси қилиб кўрсатилган хариталарни нашр этиш давом этаверди.

Кейинги вақтларда Хитой вакиллари бир неча юз минг квадрат километр совет территориясини «чиндан ҳам» Хитойники деб даъво қилиб, бундай гапларни тез-тез тилга оладиган бўлиб қолдилар.

Яқинда Пекинда чиққан «Лиши Яньцзю» журналида (1964 йилдаги 4-сонда) «Хэйлунцзян дарёси шимолидаги ва Уссури дарёсининг шарқидаги кенг ерларни Россия босиб олган»... «Синцзяндаги ва Шарқи-Шимол районидаги кенг ерларни Россия турли вақтларда ўзига қўшиб олган» деган даъволар қилинди.

Эндиликда Мао Цзэ-дун ўзининг суҳбатида бундай дейди: «Тахминан бундан юз йил муқаддам Байкалнинг шарқидаги район Россия территорияси бўлиб қолди, шундан бери Владивосток, Хабаровск, Камчатка ва бошқа пунктлар Совет Иттифоқининг территориясидир. Ҳали биз шу рўйхат бўйича ҳисоб-китоб тақдим қилганимиз йўқ!»

Ҳеч қачон Хитойники бўлмаган ерларни Хитой раҳбарларининг даъво қилишга қандай ҳақлари бор? Улар, бундан кўп юз йиллар муқаддам Хитой қўшинлари ўша районларга келган эди ва Хитой боғдихони ўша вақтларда маҳаллий аҳолидан ўлпон олар эди, деган гапларни важ қилмоқдалар. Агар гап шу қадар жиддий масала устида бормаганда эди, бундай «тарихий далилларни» ўтакетган бачканалик дейиш мумкин бўлур эди.

Давлатлар пайдо бўлганлиги ва йўқ бўлиб кетганлигини, халқлар бир жойдан иккинчи жойга кўчишлари натижасида мамлакатлар ўртасидаги чегаралар неча марталаб ўзгарганлигини кўрсатувчи мисоллар инсоният тарихида тўлиб ётибди. Чегаралар масаласида «тарихий важлар келтириш» методини рўкач қилиб ҳамма нарсани исботлай бериш мумкин. Масалан, Англия француз территорияси деб исботлаш мумкин, чунки бир вақтлар Англия Нормандия герцоглигининг мулки бўлган эди. Аксинча, Францияни Англиянинг мулки деб даъво қилиш мумкин, чунки бир вақтлар, 100 йиллик уруш даврида инглизлар Францияни деярли батамом забт қилиб олган эдилар. Бу хилдаги далиллар ёрдами билан шуни ҳам исбот қилиш мумкинки, ХХРнинг чегараси Пекиндан салкам юз километр наридаги Буюк Хитой девори бўйлаб ўтади, холос. Чунки ҳақиқатан ҳам бир вақтлар Хитойнинг чегараси шу девор бўйлаб ўтган, бунга деворнинг ўзи ҳам далилдир.

Лекин ҳатто «тарихий ҳуқуқлар» жиддий важ деб қабул қилинадиган бўлса, шу нарса равшан бўлиб қоладики, бу масалада бундай ҳуқуқлар ҳақиқий аҳволга асло тўғри келмай қолади. Маълумки, XVII асрнинг ўрталарида Хитой ерларининг чегараси Хинган тизмасигача борар эди, яъни Амурдан анча жанубροқда эди. Хинган шимолидаги территорияда маҳаллий ерлик қабилалар (эвонклар, даурлар ва бошқалар) яшар эди. Уларга вақти-вақти билан манжурлар ҳужум қилиб турар эди ва улар манжурларга ўлпон тўлар эди. Амур бўйидаги районларда ерли Манжур ва Хитой аҳолиси бўлмаган. Россия Амур ҳавзасининг шимолий қисмини ўзлаштирганлиги, Хитой эса бу дарёнинг жанубий қисмидаги ерларни ўзлаштирганлиги натижасида ҳақиқий чегара аниқланиб қолди. Чегаранинг бу ҳолати бундан юз йилдан кўпроқ муқаддам тузилган Айгун ва Пекин шартномаларида мустаҳкамланди.

Чор ҳукумати босқинчилик сиёсатини амалга ошириб келган. Худди шунингдек, Хитой императорлари ҳам ўз имкониятлари борича шундай босқинчилик сиёсатини амалга ошириб келганлар. Бу тўғрида ҳеч ким баҳслашаётгани йўқ.

Турли вақтларда гоҳ у томон, гоҳ бу томон кучлироқ бўлган ва шунга яраша бир-биридан устунлик қилиб келган. Бунинг натижасида халқларнинг яшаш жойи муайян равишда ўзгарган. Лекин меҳнаткашлар қандайдир территорияларни босиб олишни хаёлларига келтирган эмаслар. Улар ўзлари яшаб турган ерда меҳнат қила берганлар ва бу ерни ўз пешана терлари билан суғора берганлар. Қадимий замонларда қачондир бир император бошқа бир императорни енгиб, кейин эса ўзи ҳам мағлубиятга учраганлигини асос қилиб олибгина айрим кишилар ишчи ва деҳқонларнинг ўзлари азалдан яшаб ва меҳнат қилиб келган ерга бўлган ҳуқуқларини шубҳа остига олаётганликларига ҳайрон қоласан, киши.

Бир ярим миллион квадрат километрдан кўпроқ территория Совет Иттифоқиники эканлигини шубҳа остига олаётган одамлар совет кишиларининг, яъни ота-боболари ва бобокалонлари яшаб ва меҳнат қилиб келган, ўз ватани деб, ўз боболарининг ери деб ҳисоблаётган шу ерларга қилинаётган даъволарга қандай қарашларини ўйлаётганмикинлар.

Шу сабабли биз ҳозирги чегара тарихан вужудга келган ва турмушнинг ўзи мустаҳкамлаб берган деб айтмоқдамиз, чегара тўғрисидаги шартномалар эса шундай асосдирки, бу асос билан ҳисоблашмаслик мумкин эмас, деб айтмоқдамиз.

КПСС Россия ишчилар синфининг ва меҳнаткашлар оммасининг чоризмга қарши курашига бошчилик қилди ва чоризмни батамом тор-мор келтирди. Шу нарса яхши маълумки, Совет ҳукумати Хитой билан тузилган ва тенг ҳуқуқли бўлмаган шартномаларнинг ҳаммасини ўзи вужудга келган дастлабки йиллардаёқ батамом тугатди. Совет ҳукумати ленинча сиёсатни давом эттириб, Порт-Артурдаги ҳарбий денгиз базасидан фойдаланишдан воз кечди ва Хитой — Чанчунь темир йўлини биргаликда идора қилиш тўғрисидаги ўзининг ҳамма ҳуқуқларини, шу йўлга қарашли жамики мол-мулк билан бирга ХХР ҳукуматига ҳеч бир ҳақ олмай топширди. Чор ҳукумати Порт-Артурни босиб олганлигини ва Манжурияга суқилиб кирганлигини В. И. Ленин ғазабланиб қоралаган эди. Бошқа ҳеч ким эмас, Лениннинг ўзи: «...Владивосток узоққу-я, лекин у барибир ўзимизнинг шаҳар-да» деган эди.

Совет Иттифоқи чор империясининг харобалари устида вужудга келган совет республикаларининг ўз ихтиёрлари билан бирлашишлари натижасида пайдо бўлган бутунлай янги давлатдир. Чор Россиясининг чегаралари империалистик босқинчиларнинг сиёсати билан белгиланиб келган бўлса, Совет Иттифоқининг чегаралари миллатларнинг ўз тақдирларини эркин равишда ўзлари белгилашлари принципи асосида, халқларнинг ўз иродаларини ўз хоҳишлари билан билдиришлари натижасида вужудга келди. Совет Иттифоқига кирган халқлар ўз тақдирларини ўзлари ҳал қилишдан иборат ҳуқуқларига ҳеч қачон, ҳеч кимнинг ҳамла қилишига йўл қўймайдилар.

Мао Цзэ-дун ўзининг суҳбатида Монголиянинг тақдирига ачиниб, у «Совет Иттифоқининг ҳукмронлиги остида турибди» деган гапни айтибди. Бу гап ғазаб ҳисларидан бошқа ҳис туғдириши мумкин эмас. Ҳаммага маълумки, Монголия Халқ Республикаси қирқ йилдан кўпроқ вақтдан бери суверен социалистик давлат бўлиб яшаб келмоқда ва мустақил мамлакатнинг ҳамма ҳуқуқларидан фойдаланмоқда. Очиқдан-очиқ бундай телбанамо гапларни айтиш Мао Цзэ-дунга нега керак бўлиб қолдикин? Бутун гап шундаки, СССР ва бошқа социалистик мамлакатлар билан дўстлик муносабатларини давом эттириб келаётган мустақил монгол давлати яшаб келаётганлиги Хитой раҳбарларига ёқмай қолди. Улар Монголия Халқ Республикасини мустақилликдан маҳрум этишни, уни Хитой вилоятига айлантириб олишни истайдилар. Н. С. Хрушчев ва бошқа совет ўртоқлар 1954 йилда Пекинга сафар қилиб борганларида уларга ХХР раҳбарлари ана шу ҳақда «келишиб олишни» таклиф қилган эдилар.

Ўз-ўзидан равшанки, Н. С. Хрушчев монгол халқининг тақдири Пекинда белгиланмайди, Москвада белгиланмайди, балки Улан-Баторда белгиланади, Монголиянинг давлат бўлиб яшаши масаласини бошқа ҳеч ким эмас, балки шу мамлакат меҳнаткашларининг ўзигина ҳал қилиши мумкин деб бу масалани муҳокама қилишдан бош тортди.

Юқорида айтиб ўтилганидек, Хитой раҳбарлари территория тўғрисидаги даъволарни қандайдир ялпи принцип даражасига кўтаришга уринмоқдалар. Бу эса халқаро муносабатларнинг асосига даҳлдор масаладир. Агар ҳамма давлатлар Пекин рецептига амал қилиб, тарихан вужудга келган чегараларни ўзгартириш тўғрисида бир-бирларига даъво қила бошласалар, бунинг оқибати нима бўлур эди? Бу саволга жавоб бериш мураккаб иш эмас. Бундай йўл тутиш халқаро кескинликни муқаррар кучайтириб юбориш бўлур эди, ҳарбий можаролар ва бу можаролардан келиб чиқадиган жамики оқибатларни туғдирган бўлур эди.

Территориялар тўғрисидаги низолар ва чегаралар масаласи — ғоят мураккаб масала. Территориал масалаларнинг характерини фарқ қилиш керак. Шармандали мустамлакачилик системасининг қолдиқларини тугатишга, империалистлар босиб ётган ва тегишли миллатлар яшаб турган ўзларининг азалги территорияларини қайтариб олишга қаратилган халқларнинг ҳаққоний интилиши тўғрисида гап бораётган бўлса, бу бутунлай бошқа гап. Масалан, ҳинд халқининг Гоани ўз ватани доирасига қайтариб олиш ҳуқуқи шак-шубҳасиз бир нарса эди. Индонезиянинг Ғарбий Ирианни ўз республикасига қайтариб олиш ҳуқуқи ҳам шак-шубҳасиз ҳуқуқ эди. Хитой мамлакатининг бир қисми бўлган ва аҳолисининг кўпчилиги хитойлардан иборат бўлган Тайванни, Гонконгни озод қилишга ва Хитой билан қайта қўшиб олишга халқ Хитойнинг ҳамма ҳуқуқлари бор деб айтиб келдик ва айтмоқдамиз. Бу хилдаги мисолларни кўпайтириш мумкин бўлур эди.

Давлатлар ўртасида тарихан вужудга келган чегараларни ревизия қилишга интилишдан, гитлерчилар фашизми ва япон империализми тор-мор келтирилганлиги натижасида иккинчи жаҳон урушидан кейин қабул қилинган шартномаларни ва битимларни ўзгартиришни бирор формада зўрлаб, қабул қилдиришга уринишдан келиб чиқаётган территориал даъволар бутунлай бошқа гап. Миллион-миллион кишиларнинг қурбон бўлиши натижасида ғалабага эришган халқлар бундай интилишларни асло қувватламайдилар.

Иккинчи жаҳон урушидан кейин қабул қилинган ҳамда тинчликни ва халқлар хавфсизлигини мустаҳкамлаш манфаатларига мос бўлиб тушган халқаро битимларнинг бутун системасини Мао Цзэ-дун япон социалистлари билан қилган суҳбатида ҳайрон қоларли даражада енгилтаклик билан ўчириб ташламоқчи бўлибди. У: «Совет Иттифоқи оккупация қилиб олган жойлар жуда кўп»,—деди ва ҳатто миллатчилик эҳтиросларини ловиллатиш учун очиқдан-очиқ керосин қуйиш мақсадида баъзи территорияларнинг номини тилга олади. Европада ва Осиёда давлатлар ўртасидаги ҳозирги чегаралар қандай сабабларга кўра ва қандай тарихий вазиятларда вужудга келганлигини Хитой раҳбари тушунмаётир деб ўйлаш қийин. Жаҳон харитасини бошқатдан тузишга қаратилган ҳар қандай уриниш ҳозирги замон шароитида қандай хатарли оқибатларга олиб келиши мумкинлигини Хитой раҳбари пайқамаётир деб фараз қилиш ҳам қийин. Мао Цзэ-дун ўзини, фақат бизнинг мамлакатимиз манфаатларига чанг солаётган киши қилиб кўрсатмоқчи бўлади, лекин чегараларни қайта кўриб чиқишга қаратилган (агар бу масалага жиддий қараладиган бўлса) ва иғвогарлик мақсадида қилинган бундай даъват Европа ва Осиё мамлакатлари ўртасида бир-бирларига нисбатан қилинадиган бир қанча талабларни, даъволарни ва ҳал қилиб бўлмайдиган можароларни муқаррар келтириб чиқарган бўлур эдики, бу нарса ҳар бир кишига равшандир. Мана шуларнинг ҳаммаси очиқ-ойдин эканлиги шак-шубҳасиз бўлиб, социализм мамлакатларининг халқлари ўртасида ишончсизлик ва хусумат туғдириш, бирор сабабларга кўра, ўзига фойдали бўлган кишиларгина шундай қилишлари мумкин деб айтиш учун асос бўла олади.

Худди шу мақсад билан Мао Цзэ-дун бир қанча социалистик мамлакатлар ўртасида территориал масалалар бор деган гапни ўйлаб чиқаришга уринмоқда. Лекин бу уринишлар барбод бўлиши турган гап эканлиги ҳозирнинг ўзида ҳам маълум. Социализм мамлакатлари халқларининг дўстлигини ва ҳамкорлигини ҳеч ким буза олмайди.

Капиталистик дунёнинг корчалонлари аллақачондан бери Хитой раҳбарларининг миллатчилигига, уларнинг буюк давлатчилик қилиқларига назар солиб турибдилар. Шу сабабли шу нарса тасодифий эмаски, япон социалистлари ўнг қанотининг вакиллари ҳам Курил ороллари тўғрисидаги саволни худди Мао Цзэ-дуннинг ўзига бердилар ва улар ХКП раисидан худди ўзларига керак бўлган жавобни олдилар.

Маълумки, бу ороллар батамом Совет Иттифоқининг мулки бўлиб ўтганлиги, Мао Цзэ-дун даъво қилаётганидек асло совет экспанциясининг натижаси эмас. Узоқ Шарқдаги совет территорияларини босиб олиш режаларини 1918 йилдан бери тузиб келган ва бу режаларни амалга оширишга неча марталаб уринган япон империализмининг агрессив сиёсати пайини қирқиш зарур бўлиб қолганлиги сабабли шу иш қилинган эди. Япон милитаристларининг агрессив планларида Курил оролларига алоҳида роль—Совет Узоқ Шарқига ҳужум қилиш учун муҳим плацдарм бўлиш роли ажратиб қўйилган эди. Равшандирки, япон ҳарбийларини мана шундай имкониятдан маҳрум қилиб қўйиш керак эди. Ҳақиқатан ҳам шундай қилинди. Хитой раҳбарлари ҳам бу хавфсизлик чорасини ўз вақтида неча марталаб маъқуллаган эдилар. ХХР ҳукуматининг 1951 йил 15 августдаги Баёнотида бундай дейилган эди: «...Совет Иттифоқига Курил ороллари топширилиши, Сахалин оролининг жанубий қисми ва унинг атрофидаги оролларнинг ҳаммаси эса қайтариб берилиши лозим эди».

Шундан бери бу райондаги вазият тубдан ўзгарди ва СССРга, бошқа социалистик мамлакатларга қарши агрессия хавфи бутунлай йўқолди деб айтиш мумкинми? Асло бундай деб бўлмайди. Япон халқининг иродасига хилоф равишда Японияда милитарист кучлар активлик кўрсатмоқдалар, улар мамлакатни аввалгидек ҳарбий авантюралар йўлига бошламоқчилар. Японияда АҚШнинг ҳарбий базалари бор. Пентагон бу базаларни Совет Иттифоқига ва Осиёдаги бошқа социалистик мамлакатларга яқин жойларда бекорга ушлаб тургани йўқ. Бундан бир неча кунгина муқаддам Япония ҳукумати АҚШнинг талабини бажо келтириб, унга атом сув ости кемаларини Япония портларига олиб кириш ҳуқуқини берди. Яъни шу портлардан АҚШнинг ўз ҳарбий базалари сифатида фойдаланишига рухсат этди. Бундай шароитда СССР Курил оролларини Японияга бериши лозим деган гап фақат япон милитаристларигагина эмас, Америка милитаристларига ҳам қўл келади.

Агар Мао Цзэ-дуннинг тарихий принцип деган принципига асосланиб иш кўриладиган бўлса, у ҳолда шу территория учун бўлган бутун ҳуқуқ Совет Иттифоқиники бўлиб қолади. Бироқ, раис Мао ўзи кўтариб чиқаётган принциплар билан мутлақо принципсиз равишда муомала қилмоқда. У шу принциплар ўзига фойда келтирадиган бўлса, бу принципларни рўкач қилади, ўзининг сиёсий мақсадлари талаб қилиб қолса, бу принципларни поймол қилаверади.

Курил оролларини даъво қилиш учун ҳеч қандай, на ҳуқуқий, на маънавий асос йўқ ва бўлиши ҳам мумкин эмас. Аммо бундан шароит ўзгариб қолган тақдирда СССРнинг манфаатларига зарар етказмайдиган ва япон халқининг эҳтиёжларига мос келадиган қилиб, масалани ҳал этиш йўлларини қидириб топмаслик керак, деган маъно келиб чиқмайди.

Хитой раҳбарларининг территориал масаладаги позицияси интернационализм манфаатларидан узоқ эканлигини Мао Цзэ-дун тушунмаслиги мумкин эмас. Бу таассуротни юмшатмоқ учун у фақат тарихнигина эмас, шу билан бирга «адолатни» ҳам рўкач қилмоқда. Аслини олганда, унинг тезиси шундан иборатки, ер куррасидаги аҳоли бир текисда жойлашмаган, шу сабабли адолат территорияларни қайта тақсимлашни талаб қилаётган эмиш.

Бу гапнинг нуқул демагогиядан иборат эканлиги очиқ кўриниб турибди. Одамларнинг ер юзида ўрнашиб олганлиги узоқ давом қилган мураккаб ривожланишнинг натижасидир, шу сабабли ҳар хил халқлар турли шароитда яшамоқдалар. Коммунистлар ҳамма халқларга энг яхши турмушни таъминлаб бериш учун курашмоқдалар. Социализм бутун ер юзида ғалаба қилиб, ишлаб чиқарувчи кучлар ҳамма жойда юксак даражага етганидан кейин, халқларнинг бир-бирига яқинлашуви шунга олиб келадики, турли мамлакат халқларининг турмуш шароитидаги тафовутлар аста-секин йўқ бўлиб кетади, давлат чегаралари эса ўзининг аҳамиятини йўқотади. Бундай шароитда ер куррасида одамларни хийла бир текисда жойлаштириш проблемасини ҳал қилиш ҳам мумкин бўлиб қолади.

Лекин бу—келажакнинг иши. Бир-бирига қарама-қарши социал системалар мавжуд бўлиб турган, давлатни ва суверенитетни мустаҳкамлаш процесси объектив равишда бораётган бугунги кунда бундай масалани қўйиш ниҳоят даражада зарарлидир.

Кези келганда шуни унутмаслик керакки, энг реакцион урушлар «ҳаёт маконини» кенгайтириш мақсадида бошланганлигини кўрсатувчи фактлар тарихда кўп учрайди. Бинобарин, Мао Цзэ-дуннинг «территориялар одилона тақсимланмаган» деган гаплари унчалик янги гап эмас. Унинг ўтмишдошлари бор, бу ўтмишдошлар билан у фахрлана олмаса керак.

Японияннинг «улуғлиги» тўғрисида Мао Цзэ-дун айтган гаплар коммунистнинг оғзидан чиққанлигига тааҗжубланмаслик мумкин эмас, бу гапларни ҳам четлаб ўтиб бўлмайди. Бу гапларда ХКП раҳбарларининг буюк давлатчилик қарашлари, уларнинг халқаро муносабатларда қўпол куч фактори олдида тиз чўкаётганликлари яққол кўриниб турибди.

Мао Цзэ-дуннинг назарида япон халқининг улуғлиги нимадан иборат? Япон халқининг меҳнатсеварлигидан иборатми? Япон халқи қисқа муддат ичида ўз мамлакатини жаҳоннинг илғор давлатлари қаторига чиқариб олишга, ажойиб моддий ва маънавий маданият яратишга муваффақ бўлолганидан иборатми? Йўқ, бу нарса унинг эътиборини жалб қилаётгани йўқ. У 40-йилларнинг бошида Шарқи-Жанубий Осиёдаги ва Океаниядаги жуда катта ерларни оккупация қилиб олган япон ҳарбийларининг жиноятлари тўғрисида одатдан ташқари илҳомланиб гапирмоқда. Хуллас, раис Мао япон самурайларининг агрессив ҳаракатларини, яъни япон халқининг ўзи миллий шармандалик деб ҳисоблаётган ҳаракатларни Японияннинг миллий улуғлиги деб эълон қилмоқда.

Тарих шуни ўргатмоқдаки, ҳеч қачон ва ҳеч бир мамлакат ҳарбий авантюралар ва агрессия йўлидан бориб улуғликка эришган эмас. Халқларнинг чинакам улуғлиги социал тараққиёт, дўстлик ва ҳамкорлик йўлидан бориб қўлга киритилади. Хитой халқининг туб манфаатлари ҳам мана шу йўлда ривож топишига аминмиз.

Социализм манфаатларини, тинчликни ва халқлар хавфсизлигини сақлаб қолиш манфаатларини қадрлаётган кишиларнинг ҳаммаси ХХР раҳбарларининг экспансиячилик қарашларини, уларнинг халқларнинг манфаатларига тааллуқли масалалар устида жанжал чиқаришга уринаётганликларини жуда қатъий равишда қораламасликлари мумкин эмас.

Хитой раҳбарларининг чинакам ниятлари аён бўлиб қолмоқда. Бу ниятларнинг тинчлик ва социализм ишининг ғалабаси учун кураш манфаатларига ҳеч бир алоқаси йўқ, бу ниятлар буюк давлатчилик шовинизми ва гегемонизм билан суғорилган. Мао Цзэ-дуннинг япон социалистлари билан қилган суҳбати бунга энг яққол ва энг лўнда далилдир.

(«ПРАВДА», 2 сентябрь).

ДЎСТЛИКДАН ЭЛ ЧАРОҒОН, ЮРТ ФАРОВОН

ТИЛЛАРДА, ДИЛЛАРДА ҚАРДОШЛИК МАДҲИ

Шу кунларда жонажон Тошкентимиз еру-осмонида ажойиб бир руҳ ҳукмрон. Сўлим парклару-хиёбонларда ажиб бир гўзаллик жилваланади. Корхоналару-поёнсиз далаларда, кўчаю-хонадонларда тугалмас файзу-латофат барқ уради. Кишиларнинг гулгун чеҳраларидан хандон кулгию-мусаффо қалбларидан меҳр-муҳаббат, садоқат аримайди. Бу руҳ, бу гўзаллик, бу файзнинг бари метиндек мустаҳкам дўстлигимиз шарофатидан.

СССР халқлари дўстлиги Ҳафталиги муносабати билан пойтахтимизга ташриф буюришган азиз меҳмонларимиз Тошкент билан, шаҳар атрофидаги колхоз-совхоз меҳнаткашларининг турмуши, меҳнати билан яқиндан танишишни давом эттирмоқдалар. Корхоналарда, мактабларда, олий ўқув юртларида бўлаётган унутилмас учрашувларда иштирок этмоқдалар.

3 сентябрь куни қўш орденли Қирғизистон пойтахти делегацияси аъзолари Тошкент Алоқа электротехника институтига келишди.

Киров район меҳнаткашлари қадрли меҳмонларни нон-туз ва ёз мевалари безаган дўстлик дастурхони билан кутиб олишди.

Фрунзе кунига бағишланган дўстлик митингини Тошкент шаҳар партия комитетининг секретари В. С. Скребнев очиб, пойтахт меҳнаткашлари номидан қирғиз қардошларни самимий табриклайди. Минбарга Фрунзе шаҳар партия комитетининг секретари, делегация раҳбари Н. Н. Никитина кўтарилади.

— Биз, —дейди Наталья Никитина, —сиз ўзбек қардошларимизга Тяньшан тоғидан юксак. Иссиккўлдан чуқур. Норин дарёсидан жўшкин қирғиз саломини олиб келдик. Ўзбек қирғиз халқининг дўстлиги қадим тарихга эга. Биродарлик. ҳамкорлик бизга ота-боболаримиздан мерос. Ўтмишда чор-ночор бўлиб келган қирғизларга Улуғ Октябрь қуёши нур сочди, эрк-ҳуқуқ берди, ғурур берди. Эндиликда қардошлик оиласида бизнинг саноатимиз, қишлоқ хўжалиги, фан ва маданиятимиз беқиёс ўсди ва ривожланди. В. И. Ленин тузиб кетган ажойиб традициялар асосида дўстлигимиз тобора равнақ топаяпти.

Ўртоқ Никитина ўз сўзининг охирида институтга эсдалик сифатида Қирғизистон ССР да хизмат кўрсатган санъат арбоби, рассом С. М. Акилбеков ишлаган «Иссиккўл» полотносини тақдим этади.

Дўстлик тантанасида Киров район партия комитетининг секретари П. И. Подкопов, «Ўзбексельмаш» заводининг мастери С. Усмонов, ТОШДУнинг проректори Л. В. Гентшкелар сўзга чиқиб, меҳмонларга юрак сўзларини изҳор этишди.

Митинг тугади. Ҳамма «Победа» маданият ва истироҳат боғида ўтказиладиган Интернационал дўстлик кечасига таклиф этилади.

Кўл оқшоми нақадар жилвакор, файзли, Ильич нурлари боғнинг хусниға-хусн бахш этган. Меҳмонлар боғда «Дўстлик дарахти» ўтказишгач, Қизил чойхонага боришди. Бу ерда жуда кўп ҳордиқ чиқарувчилар йиғилишган эди. Меҳмонлар шаънига яна олқишлар, юрак сўзлари янграйди. Киров районидаги 16-сон кечки ишчи ёшлар мактабининг ўқитувчиси В. Д. Саблин, шоир Миртемир қирғиз дўстларни чин кўнгилдан табриклашади. Шундан сўнг Ўзгосфилармония созанда ва хонандаларининг дилрабо куй ва қўшиқлари боғ узра қанот ёйди.

Меҳмонлар боғ айланишаркан ажойиб учрашув ва суҳбатларнинг гувоҳи бўлдик. Т. Сатилганов номидаги Ленин орденли Қирғизистон Академик опера ва балет театрининг балеринаси, СССР халқ артисти Бибисора Бейшеналиева ўз ҳамшаҳари, дугонаси Татьяна Александровна билан учрашиб қолди. Бир зумда ширин суҳбат қизиб кетди. Т. А. Гришина Фрунзе шаҳридан келиб, Тошкентда Алоқа электротехника институтида таълим олаяпти. Тошкент Татьянага жуда маъқул тушибди. Дугоналар мана шу ҳақда суҳбатлашишди.

«Ўзбексельмаш» заводининг мастери Собир Усмонов Фрунзедаги қишлоқ хўжалик машинасозлиги заводининг формовшиклар коммунистик меҳнат бригадасининг бошлиғи Йўлдош Мусабеков билан танишганидан чексиз хурсанд. Чунки, бу дўстларнинг ишлаб турган заводлари ҳам кўпдан бери бир-бири билан ҳамкорлик қилиб келади. Ҳамкасбларнинг суҳбати ўз заводларидаги янгиликлар, меҳнат гашти мавзуида борарди. Улар сира ҳам бир-бирларидан ажралгулари келмайди. Ҳа, чин дўст туғишганингдан афзал, деб шуни айтадилар-да.

Фрунзе куни меҳмонларда ҳам, мезбонларда ҳам чуқур таассурот қолдирди.

* * *

Ўтган пайшанба куни М. Горький номли маданият ва истироҳат боғида ўтказилган Латвия пойтахти Рига куни ҳам чинакам дўстлик байрамига айланиб кетди. Дўстлик кечасида пойтахтимизнинг Ленин райони партия комитетининг биринчи секретари ўртоқ Окуньский меҳмонларни қизғин табриклайди. Латвия делегациясининг раҳбари, Киров район ижроия комитетининг раиси Я. Я. Зариньш Ўзбекистон меҳнаткашларига гўзал Даугава соҳилларидан, озод латиш халқидан салом топширди. У Латвиянинг ўтмиши, ҳозирги куни ва порлоқ истиқболи ҳақида ҳаяжон билан гапиради. Ўтмишда қолоқ, капиталистик давлатлардан бири бўлган Латвия бундан қарийб чорак аср муқаддам Совет Иттифоқи составига ўз ихтиёри билан қўшилди. Бу—латиш халқининг орзу-умиди, асл мақсади эди. 1940 йилда бўлиб ўтган СССР Олий Советининг тарихий сессиясида ўзбек халқининг атоқли фарзанди Йўлдош Охунбобоев Латвияни СССР составига киритиш тўғрисидаги таклифи билан чиққан эди. Ўзбек ва латиш халқларининг дўстлиги ана шу мисолда яққол кўринади.

Эндиликда Латвия илғор индустрияга эга бўлган республика. Унда машинасозлик, радио, электротехника ва приборсозлик саноати айниқса юксалган. Боғдаги катта бир стендда «Эски Рига ва янги Рига» деб аталган рангли фото суратлар шулар ҳақида ҳикоя қилади.

* * *

Молдавия... Гўзал боғлар, мевазор ва узумзорлар ўлкаси. Округ Офицерлар уйининг ёзги театр биносида бўлиб ўтган навбатдаги учрашув ана шу республикага, унинг пойтахти Кишиневга бағишланди. Радио карнайларидан молдаванларнинг баралла янграётган шўх ва дилрабо куй ва қўшиқлари, бу халқнинг талантли қизи — Тамара Чебан қўшиқлари, «Бугунги Кишинев» фотокўргазмаси — ҳамма ҳаммаси дўстлик тантаналаридан дарак беради.

Халқларимизнинг ягона оиласида тенг ва бахтиёр молдаван халқи вакилларига гулдасталар тақдим этилади. Улар нон-туз билан, ўзбек элида пишиб етилган тўкин ёз мевалари билан меҳмон қилинади.

Кишинев шаҳар ижроия комитети раисининг ўринбосари Д. Г. Пержан молдаванларнинг барча қардош халқлар билан дўстлиги, уларнинг ўтмиши ва ҳозирги келажаги тўғрисида сўзлайди. 7 йилликнинг ўтган беш йили мобайнида Кишиневда ўтмишнинг 500 йилига қараганда ҳам кўпроқ уй-жой қурилди. Кишинёвнинг бугунги қиёфаси янги завод, фабрикалар, кварталлар ва кенг проспектлар билан белгиланади. Унинг корхоналарида 80 мингдан ортиқ ишчи ва хизматчи меҳнат қилаётир. Кишинёв маркаси қўйилган маҳсулотларни дунёнинг 33 та мамлакатида учратиш мумкин. Чорак аср муқаддам бу ерда атиги битта олий ўқув юрти-диний семинария бор эди. Эндичи! Молдавия пойтахтида 6 та олий ўқув юрти, жумладан университет, 18 та илмий-текшириш институти, фанлар академияси ишлаб турибди. Ҳозир ҳар уч кишининг бири ўқимоқда. Илгари молдаван деҳқони булар ҳақида ўйлашга ҳам қурби етмасди. Ҳозир Молдавия тенг ҳуқуқли, дўст ва иноқ совет оиласида ўз бахтини топди.

Боғда дилларни хушнуд этувчи завқли концерт номерлари бошланиб кетади. Ленин номли пионерлар саройининг кичик ҳаваскорлари Совет Иттифоқи ва бутун дунё халқларининг орзуси — тинчлик ва дўстлик ҳақидаги қўшиқларини айтишди, ранг-баранг миллий кийимлар кийиб олган эркатойлар рақсга тушишди.

Дўстлик ҳафталигининг олтинчи куни ана шундай шоду-хуррамлик ва самимий учрашувлар билан ўтди.

А. ЮСУПОВ,
И. СУЛТОНОВ.

Мана, бир ҳафтадан бери пойтахтимизда советлар мамлакатининг ҳамма томонларидан келган қардошларимиз меҳмон бўлиб турушибди. Тошкент янада ёш, янада кўркам кўринади кўзимизга. Дўстлик, қардошлик, тинчлик сўзлари ҳамманинг тилида, дилида, болаларимиз кулгусида, қизил алвонларда, оташин шиорларда... Гарчи баҳор ўтиб, ёз охирлаб қолган бўлса ҳам дўстларимиз қўлларидаги гуллар ҳамон гўзал ва хушбўй. Ҳамма ёқда куй, қўшиқ янграйди, ҳамма ёқда суҳбатлар, учрашувлар. Дўстлик ҳафталиги тугай деб қолди. Лекин унинг руҳи, ажойиб таассуротлари қалбимизда узоқ сақланади.

Суратларда: (юқорида) меҳмонлар Тошкентнинг Ленин номли майдонини тамоша қилмоқдалар, (пастда) тўқимачилик комбинати цехларидан бирдаги дўстона учрашув.

И. Глауберзон,
В. Сироткин фотолари.

Редактор А. ИСМОИЛОВ.

ДЎСТЛАРИМИЗ ИЖОДИДАН

СИБИРЬ ОҚШОМИ

Николай ГРИБАЧЕВ

Деразадан кўринар Тайга,
Урилади деворга бўрон.
Бу қадрдон жойлар ҳақида
Тинмай куйлар Сибирда гармон.
Қорни, тунни қилмайди писанд
Хатадаги бир тўда шўх қиз.

Утар улар кўзи ўнгидан
Бепоён чўл ва Қора денгиз.
Гармончи ҳам унутган мутлоқ
Вақт оққанин, тун уйқусини.
Ҳа, у ёдга олади бу чоқ
Москвани, казак қизини.
Кўз ўнгида ҳашаматли зал,
Қаҳрамонлар билан учрашув.
Икки оғиз нутқ сўзлаб гўзал,
Йигит қалбин олиб кетди-ку.
Аммо, афсус ўша учрашув
Давом этди жуда қисқа вақт.
Она-Ватан бунчалар кенгу,
Олис экан бунчалар у бахт.
Деразадан кўринар Тайга,
Урилади деворга бўрон.
Бу қадрдон жойлар ҳақида
Тинмай куйлар Сибирда гармон.

Ованос ШИРАЗ

арман шоири

МИНИАТЮРАЛАР

Қайғуни тарк этдим, кўксим бўшатдим
Ёмғирдан кейинги оқ булутсимон.
Нурга пешвоз чиқиб даста гул тутдим
Ёмғирдан кейинги кумуш тонгсимон.
Келар ёр кўксига бош қўйиб ётгим
Ёмғирдан кейинги офтобсимон.

* * *

Одамлар, тин олмай шу кўз илғамас —
Она ер гулларин теринг бу нафас.
Менга, ёрим кўзин ёдга солувчи
Мовий бинафшани қолдирсангиз бас!

* * *

Илк севги... Борми ҳеч унинг қиёси?
Бундай ширин сўз йўқ гапнинг энг рости!
Ягона бир гул у, зўр тоғ у — тенгсиз,
У тошқин, сержило теран бир денгиз!

Русчадан Хайриддин САЛОҲ таржималари.

ПИОНЕРЛАР ҲУЗУРИДА

Кечагина тошкентлик болалар СССР халқлари дўстлиги ҳафталигининг қатнашчиларини кутиб олдилар. Болалар ҳурматли меҳмонларни ўз саройларига — В. И. Ленин номли Пионерлар саройига таклиф қилдилар. Қардош республикалардан келган делегацияларнинг аъзолари саройнинг заллари ва хоналарини кўздан кечирдилар. Бу ерда тошкентлик болалардан икки минг киши турли нарсалар ясашни ўрганади, коинот сирларини билиб олади, санъат соҳасида дастлабки қадамлар қўяди. Келгуси йили саройга 30 йил тўлади. Болалар ўзларининг янги дўстларини ҳам ана шу байрамга таклиф қилдилар.

Шундан кейин концерт бўлди. Концертда мезбонлар ҳам, меҳмонлар ҳам қатнашдилар. (ЎзТАГ).

БАБАНИНАГА ЖАҲОН ҚОЙИЛ

Сузиш бўйича Москвада ўтказилаётган Совет Иттифоқи чемпионатида тошкентлик спортчи қиз Светлана Бабанина ажойиб муваффақиятга эришди. Мусобақанинг иккинчи куни у сузувчилар ўртасида биринчи бўлиб СССР рекорди қўйди ва олтин медаль олди. Светлана 400 метрга комплекс сузишда 5 минуту 44,2 секунд натижа кўрсатди. Бу мамлакатнинг янги рекорди эди. Тошкентлик спортчи шарафига Совет Иттифоқи Гимни янгради.

Бир кун кейин ҳамшаҳримиз яна сузиш йўлкачасига тушди. 100 метрга брасс услубида сузиш бўйича спортчилар мусобақалашдилар. Бу сафар ҳам Светлана ҳамма рақибларини орқада қолдириб кетди. Судьяларнинг аниқ секундомери ҳаммани қойил қолдирадиган натижа кўрсатди. Светлана масофани 1 минуту 17.2 секундда сузиб ўтибди! Бу жаҳоннинг янги рекорди эди. Илгариги рекордни шу йил июнь ойида Америка Қўшма Штатларининг спортчиси К. Колб қўйган бўлиб, у 1 минуту 17,9 секундга тенг эди. Светланани бу мислсиз катта ғалаба билан дўстлари, тренери қизғин қутлашди.

Светлана Бабанина дунёнинг биринчи сузувчиси бўлиш шарафига эришиш учун озмунча машқ қилмади. Бу қиз 1955 йилда ҳали сузишни билмас эди. Сув спортига зўр меҳр қўйиб, тренери Виталий Тихонович Бондаренконинг маслаҳатларига қулоқ солиши ва ўз устида кўп машқ қилиши натижасида у мусобақадан-мусобақага янги муваффақиятларга эришаверди. Кейинги вақтларда ўтказилган бирон бир йирик халқаро мусобақа, мамлакат биринчилиги йўққи, Бабанина унда ғалабага эришмаган бўлсин.

Тошкентлик сузувчи XVIII Олимпиадада қатнашувчи совет спортчилари делегациясининг умиди бўлиб қолди. Токиода бўладиган бу катта имтиҳонда Светлана Бабанина мамлакатимиз, шу жумладан республикамиз спорт шарафини яна юқорига кўтаради деб ишонамиз.

МАО ЦЗЭ-ДУННИНГ ЯПОН СОЦИАЛИСТЛАРИ БИЛАН СУҲБАТИ

ТОКИО, 28 август, (ТАСС). Парламентдаги социалист депутатларнинг Кодзо Сасаки бошчилигидаги бир группаси яқинда Хитой Халқ Республикасига қилган сафари тўғрисида Дзидзи Цусин агентлиги томонидан нашр этилаётган «Секай сюхо» ҳафталик журнали «Раис Мао Япония социалистлар партиясининг делегациясига: Курил ороллари Японияга қайтариб берилиши лозим деди» деган сарлавҳа остида 11 августда бир мақола босиб чиқарди. Шу мақоланинг бир оз қисқартирилган таржимаси қуйида келтирилади.

Япония социалистлар партиясидаги асосий гуруҳга қарши социалистлардан парламентга сайланган депутатларнинг Кодзо Сасаки бошчилигидаги беш кишилик группаси 10 июлда Пекинда ХКП раиси Мао Цзэ-дун билан узоқ суҳбатлашди. Шу суҳбат вақтида Мао Цзэ-дун «Курил оролларини қайтариб олиш масаласида Япониянинг позициясини қувватлайман» деди. Бу группа 12 июлда Гонконгга келиб, у ердаги япон мухбирларига бу гапни айтиб берди. Суҳбатнинг мазмуни алоҳида эътиборга сазовордир.

Сасаки группасига ҳамроҳлик қилган Япония социалистлар партияси штабининг секретари Акио Касахара суҳбатда Ходзо Сасаки, Ситиро Мацумото ва Сигео Осибанинг ўзлари ёзиб олган гапларга асосланиб. Мао Цзэ-дуннинг социалистлар билан қилган суҳбати мазмунини тушунтириб берди. Бу тушунтиришни раис Мао айтган гаплар мазмунини очиб берувчи қимматли материал деб ҳисоблаш мумкин.

Халқ мажлислари залида ўтказилган суҳбат 2 соат 40 минут давом қилди — бу одатдагидан кўра анча кўп вақтдир. Бу суҳбатда Сасаки группасининг беш аъзоси ва жаноб Касахарадан ташқари японлар томонидан Хисао Куроданинг Сасаки группасидан алоҳида равишда Пекинга келган уч кишилик группаси; Канемицу Кососаконинг беш кишилик группаси; Тецуо Аранинг тўрт кишилик группаси; Сукецугу Соганинг ўн бир кишилик группаси; Харуо Окада ва Минору Оно, шунингдек Пекинда яшовчи Кинкадзо Сайонзи — ҳаммаси бўлиб 32 киши ҳам ҳозир бўлди. Раис Маодан ташқари суҳбатда хитойлар томонидан Ляо Чэн-чжи, Чжао Ань-бо ва Япония билан муносабатлар соҳасида эътиборли бўлган бошқа арбоблар ҳозир бўлдилар.

Раис Мао айтган гапларнинг мазмунини қуйида келтирамиз:

ЎРТАЛИК ЗОНА НАЗАРИЯСИ ХУСУСИДА

Раис Мао суҳбатнинг бошида қуйидаги темада сўз очди: «Япония билан Хитой жипс бўлиб, ҳаракат қилишлари, бир-бирлари билан ҳамкорлик қилишлари лозим. Япония саноати нисбатан ривожланган мамлакат — шу сабабли у бизга кўп жиҳатдан ёрдам кўрсатиши мумкин. Бизлар сиёсий жиҳатдан ҳам бир биримизни қувватлашимиз лозим. Бундан бир неча йил муқаддам бўлганидек. бир-биримизга қарама-қарши бўлиб туриш мумкинми, аҳир?» Раис Мао ўтмишда Япониянинг Хитойга қилган агрессияси тўғрисида Кодзо Сасаки ва бошқа арбоблар билан фикрлашиб олганидан кейин Америка империализми тўғрисидаги, ўрталик зоналар тўғрисидаги масалани тилга олди ва қуйидаги фикрларни айтди.

Уруш натижасида Япония Америка империализмининг ҳукмронлиги остида қолди. Худди шунингдек, Америка империализми Жанубий Кореяда, Филиппинда, Таиландда ва шу каби жойларда ҳукмронлиқ қилмоқда. АҚШнинг қўли Тинч океаннинг ғарбий қисмига ва Шарқи-Жанубий Осиёга бориб етди. Унинг қўли ҳаддан ташқари узун.

АҚШ Европада ҳукмронлик қилмоқда, Канадада ҳукмронлик қилмоқда, Кубадан ташқари бутун Латин Америкасида ҳукмронлик қилмоқда. Унинг қўли Африкага қадар бориб етмоқда.

Осиё, Африка ва Латин Америкасининг ҳамма халқлари империализмга қарши чиқмоқдалар, Европа, Канада ва бошқа мамлакатлар ҳам империализмга қарши чиқмоқдалар. Империалистлар ҳам империалистларга қарши чиқмоқдалар. Де Голль шундай ҳаракат қилмаётирми?

Ҳозирги вақтда жаҳонда иккита ўрталик зона мавжуд. Осиё, Африка ва Латин Америкаси биринчи ўрталик зонани ташкил қилмоқда. Иккинчи ўрталик зона Европа. Шимолий Америка. Океаниядан иборат. Япон монополистик капитали иккинчи ўрталик зонага киради. Ҳатто у ҳам АҚШдан норози, унинг баъзи намояндалари эса Қўшма Штатларга ошкора қарши чиқмоқда. Ҳозир Япониянинг монополистик капитали гарчи АҚШга қарам бўлса ҳам, лекин аҳир бир куни у ҳам Америка бўйинтуруғини ўз устидан улоқтириб ташлайди.

Япон миллати — улуғ миллат. У АҚШ билан уруш олиб борган. У Англия ва Франция билан урушган, У Пирл-Харборга ҳужум қилган, Вьетнамни, Филиппинни, Таиландни. Малайяни. Индонезияни оккупация қилиб олган эди. Унинг ҳужуми Ҳиндистоннинг шарқий қисмига қадар бориб етган эди.

Ўз-ўзидан равшанки, менинг бу гапимдан япон империализмининг агрессияси такрорланишига розиман деган маъно келиб чиқмайди.

Бироқ мен, Япониянинг монополистик капитали ўз елкасида АҚШнинг абадий ўтириб қолишига йўл қўяди деб ўйламайман. Япония тўла мустақил бўлиб олиб, Осиёда миллий мустақилликка интилаётган кучлар билан алоқа боғласа ва ҳамкорлик қилишга киришса, бундан кўра яхшироқ нарса бўлмас эди.

ХИТОЙ-СОВЕТ ТОРТИШУВИ ТЎҒРИСИДА

Хитой-совет тортишуви деган масалага тўхталиб, Мао Ҳиндистонга совет ҳарбий ёрдами тўғрисидаги, совет мутахассислари ва техниклари Хитойдан чақириб олинганлиги тўғрисидаги ва шу каби масалаларни тилга олди. У «1956 йилда КПССнинг XX съезди бўлиб ўтган вақтдан бери биз билан Совет Иттифоқи ўртасидаги муносабатлар тобора ёмонлашиб бормоқда», — деган гапни айтиб, сўнгра бундай деди:

«Бизни шундай қилишга мажбур этишди, биз бунга зарба бермоқдамиз. Бизга ошкора мунозарани лоақал уч ой тўхтатиб туришни таклиф қилишди. Биз бу мунозарани ҳатто уч кун ҳам тўхтатмаймиз. деб айтдик. Биз 25 йил уруш қилдик. Шундан 22 йили граждан уруши қилиш ва Японияга қарши урушиш билан, уч йили Кореяда қилинган уруш билан ўтди. Мен илгари муаллимлик қилган эдим. Уруш нималигини билмас эдим. Уч ўқитувчи менга уруш нималигини ўргатишди. Шулардан бири — Чан Кай-ши, иккинчиси япон империализми, учинчиси — Америка империализми. Уруш нималиги ҳаммага маълум: уруш олиб борилаётган вақтда одамлар қирилаверади. Мана шу 25 йил ичида Хитой халқи ўлган ва ярадор қилинганлар бўлиб, бир неча ўн миллион кишини йўқотди.

Қоғозда қилинадиган урушга келганда бундай урушда одам ўлмайди. Биз бундай урушни бир неча йилдан бери олиб бормоқдамиз, биронта киши ҳам ўлгани йўқ. Биз бу урушни яна 25 йил давом эттиришга тайёрмиз».

ТЕРРИТОРИЯЛАР МАСАЛАСИ ТЎҒРИСИДА

Социалистик партиянинг Хоккайдо оролидаги штаби делегациясининг бошлиғи Тецуо Ара бундай савол берди: «Бизни бехабар қолдириб Ялта битимига ва Потсдам декларациясига биноан биздан Курил ороллари тортиб олинди. Биз бу оролларнинг қайтариб берилишини талаб қилаётирмиз ва шу муносабат билан раис Маонинг фикрини эшитишни истар эдик?».

Бунга жавобан қуйидагилар айтилди.

Совет Иттифоқи оккупация қилиб олган жойлар жуда кўп. Ялта битимига мувофиқ, Совет Иттифоқи Монголиянинг мустақиллигини таъминлаш баҳонаси билан ҳақиқатда бу мамлакатни ўз ҳукмронлиги остига ўтказиб олди. Монголиянинг ери Курил оролларининг ерига қараганда анча катта. Хрушчев ва Булганин 1954 йилда Хитойга келган вақтларида биз бу масалани кўтарган эдик. лекин биз билан гаплашишдан бош тортишди. Улар Руминиянинг бир қисмини ўзларига ўтказиб олишди. Улар Шарқий Германиянинг бир қисмини ажратиб олиб, маҳаллий аҳолини ғарбий қисмга ҳайдаб юборишди. Улар Польшанинг бир қисмини ажратиб олиб. Россия составига қўшиб олишди, бунинг эвазига Шарқий Германиянинг бир қисмини Польшага беришди. Финляндияда ҳам шундай бўлди. Улар тортиб олиш мумкин бўлган нарсаларнинг ҳаммасини тортиб олишди. Баъзи кишилар Синьцзян области ва Амур дарёсининг шимолидаги территория Совет Иттифоқи составига киритилиши лозим, деган гапларни айтишди. СССР ўз чегарасида қўшинлар тўпламоқда.

Совет Иттифоқи 22 миллион квадрат километр майдонни эгаллаб турибди, унинг аҳолиси эса жами 200 миллион киши. У энди ерларни тақсимлаб олишни тўхтатиши керак эди. Япония 370.000 квадрат километр майдонни эгаллаб турибди, унинг аҳолиси эса 100 миллион киши. Тахминан бундан юз йил муқаддам Байкалнинг шарқидаги район Россия территорияси бўлиб қолди, шундан бери Владивосток, Хабаровск, Камчатка ва бошқа пунктлар Совет Иттифоқининг территориясидир. Ҳали биз шу рўйхат бўйича ҳисоб-китоб тақдим қилганимиз йўқ. Курил оролларига келганда бу масала биз учун равшан. Бу ороллар Японияга қайтариб берилиши лозим.

Реклама ва эълонлар

ТЕЛЕВИЗОР

5 СЕНТЯБРДА

Рус тилида: 17.00 — **Ёқимли денгиз бўйида** (болалар учун), 17.30 — **Спорт эшиттириши ва телевизион янгиликлар**, 19.15 — **СССР гражданининг муқаддас бурчи** (эшиттириш ва концерт).

Ўзбек тилида: 20.00 — **Телевизион янгиликлар**, 20.20 — **Дўстлигимизни шарафлаймиз** (иттифоқчи республикалар санъат усталари концерти).

Рус тилида: 21.15 — **Сукунат** номли бадиий фильмнинг 1-серияси.

ТЕАТР

НАВОИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 5/IX да **Оққуш кўли**, 6/IX да кундуз **Масхарабозлар ва концерт бўлими**, кечқурун **Ҳамза.**

ҲАМЗА НОМЛИ ТЕАТРДА — 5/IX да **Қонли сароб**, 6/IX да янги спектакль **Хатарли йўл** (билетлар сотилган).

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 5/IX да **Тошболта ошиқ**, 6/IX да **Ишқинг билан.**

КИНО

ҚИШКИ БИНОДА

Севадими-йўқми — «ВАТАН», НАВОИЙ номли, «ЎЗБЕКИСТОН» (кундуз ва кечқурун), «СПУТНИК» (кеч соат 8 ва 10 да).

Ўн икки бурж — «ИСКРА», «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун), НАВОИЙ номли (эрталаб соат 10-40, кундуз 3-20 ва кеч 6-40 минутда).

Тоғ марши — «МИР», «СПУТНИК» (кундуз ва кечқурун).

Бир кун хроникаси — «МОСКВА» (кундуз ва кечқурун).

ЁЗГИ БИНОДА

(кеч соат 8 ва 10-10 минутда)

Ўн икки бурж — «ВАТАН».

Насриддин Бухорода ва Насриддин саргузаштлари — «ОКТЯБРЬ».

Ҳаёт йўллари — НАВОИЙ номли.

Бизни тонгда кутинг — «ФЕСТИВАЛЬ».

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИ

ўзбек цирк коллективининг рақс группаси учун

16 ёшдан 22 ёшгача бўлган

ҚИЗЛАР

ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар, Ленин кўчаси, 46-уй, цирк конторasi.

1964 йил 13 сентябрь кундуз соат 2 да, Тошкент политехника институти инженерлик-физика, механика ва энергетика факультетларининг бирлашган советида (Ульянов кўчаси, 3-уй) қуйидагилар техника фанлари кандидати деган илмий даражани олиш учун

Диссертация ёқлайдилар

А. Ф. Левин: «Автомобиль приборлари ва электр ускунасининг пухталигига қуруқ тропик иқлимнинг таъсирини текшириш» деган темада.

И. Т. Бударин: «Болғалунувчан ваграна чўянининг механик хоссасига сурьма, висмут ва борнинг таъсири» деган темада.

Диссертациялар билан институт кутубхонасида танишиш мумкин (Якуб Колас кўчаси, 16-уй).

ЎЗБЕК ДАВЛАТ ФИЛАРМОНИЯСИ ВА ЎЗБЕК ДАВЛАТ ЭСТРАДАСИГА

малакали рекламчи (шрифтчи) рассомлар

КЕРАК

Тошкент шаҳар, «Правда Востока» кўчаси, 10-уйда кадрлар бўлимига учрашилсин.

Чилонзор, 77-уй, 7-квартирада турувчи **Аспасия Пандос Стерьёвсканинг** шу квартирада турувчи Пандос Колев Фармакисдан ажралиш ҳақидаги иши Тошкент шаҳар, Чилонзор район халқ судида кўрилади.

Кармелюк кўчаси, 4-уйда турувчи **Ҳожи Исҳоқовнинг** Олмазор кўчаси, Япроқ тупик, 6-уйда турувчи Тамара Ёқубовадан ажралиш ҳақидаги иши Тошкент шаҳар, Чилонзор район халқ судида кўрилади.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бирлашган нашриётининг босмахонаси. Тошкент шаҳри.

Р. 11872. ИНДЕКС 64695. Нашр. № 1834.